

välfärd

4/2016

SCB

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Statistiska centralbyrån

**SNART ÄR VI
10 MILJONER**

**HÖGST ANDEL
ETTOR I STOCKHOLM**

**POLITISKT INTRESSERADE
RÖSTAR MER**

**KVINNORS INKOMST
har ökat mer än mäns**

ges ut av

STATISTISKA CENTRALBYRÅN

med syfte att i lättillgänglig form presentera och analysera aktuell statistik om välfärd, arbetsmarknad, utbildning och befolkning. Tidskriften är öppen för bidrag från experter såväl inom som utanför SCB. Författarna svarar själva för åsikter som framförs.

© 2016, Statistiska centralbyrån

Citera gärna men ange källan:
SCB:s tidskrift Välfärd

REDAKTION

Anna Nyman	010-479 45 94
Chefredaktör	
Peter Gärdqvist	67 85
Hans Heggemann	68 10
Andreas Raneke	44 83
Andreas Rosander	43 73
Regina Vilkénas	41 18
Lena Blåsjö Jansson,	41 61
layout, diagram	

REDAKTIONSÅD

Petra Otterblad Olausson, ansvarig utgivare
Karin Anderberg
Therese Hedlund
Maria Schoultz
Mikael Schöllin
Stefan Svanström

ADRESS

Tidskriften Välfärd
Statistiska centralbyrån
Box 24300, 104 51 Stockholm
E-post: tidskriften.valfard@scb.se
Webbplats: www.scb.se/valfard

PRENUMERATIONER

Att prenumerera på Välfärd är gratis.

Beställ e-prenumeration:

www.scb.se/valfard

Beställ prenumeration av papperstidning:

prenumeration.valfard@scb.se

Frågor om prenumeration:

010-479 65 51

Omslagsfoto:

Anders Andersson, Scandinav

Medlem i

**SVERIGES
TIDSKRIFTER**

ISSN 1654-1502 (Online)

ISSN 1651-6710 (Print)

URN:NBN:SE:SCB-2016-A05T11604_pdf

Tabergs, december 2016

SCB klockar befolkningen

I det här numret av Välfärd låter vi kartorna ta extra plats. Sveriges invandringshistoria illustreras genom kartor som ger en översikt av vilka födelseländer som varit vanligast bland utrikes födda i olika län från år 1860 fram till idag. Det är tydligt att geografisk närhet haft betydelse. Exempelvis har Danmark varit det vanligaste födelselandet i söder medan Finland varit vanligast i de östra och norra delarna av landet. Det gäller fortfarande, även om andra vanliga födelseländer börjat ta plats på kartan vilket gör att de nordiska länderna inte är lika dominerande som tidigare.

I en annan artikel används mer detaljerade kartor över byggnadsår och antal rum i bostäder för att visa hur Sveriges storstäder vuxit fram. Och slutligen på baksidan av tidningen visas hur kommunernas befolkning förändrades mellan 2014 och 2015, och var befolkningen ökade respektive minskade.

Även om det var 48 kommuner där befolkningen minskade 2015 så växer hela landets befolkning i hög takt. År 2004 passerade Sveriges befolkning 9 miljoner och nu närmar vi oss en ny milstolpe. Just nu ökar befolkningen med en person var femte minut och i början av 2017 väntas vi bli 10 miljoner. För att uppmärksamma detta har SCB lanserat en befolkningsklocka på www.scb.se. Läs mer om befolkningsförändringar i statistikskolan, och följ uppräknings mot 10 miljoner i realtid på webben!

anna.nyman@scb.se

KOMMUNER I SIFFROR BESKRIVER SVERIGE

Med **Kommuner i siffror** på scb.se blir det enklare att hitta och jämföra statistik om Sveriges 290 kommuner. Den nya funktionen täcker in fakta om nio olika områden; befolkning, utbildning, jobb, inkomst, politik, kommunernas ekonomi, bostäder, transport och markanvändning. Sammanlagt presenteras 30 olika variabler om de svenska kommunerna.

5 **Matchning visar arbetsmarknadens behov**
Nya indikatorer beskriver matchning på regional nivå

8 **Störst ökning av inkomsten i Norrlandskommuner**
Gällivare och Kiruna i topp

10 **Bland studenter jobbar kvinnor mer**
Nära tre av tio kvinnor sysselsatta

13 **Vanligast med 2 rum och kök på 57 kvadratmeter**
Vi beskriver storstädernas bostäder

18 **Från ord till handling – samtal om politik och röstande hänger ihop**
Valdeltagandet högre bland politiskt intresserade

21 **Statistikskolan: Befolkningen tickar mot 10 miljoner**

22 **Intervju: Folkbokföringen – ett register i ständig förändring**

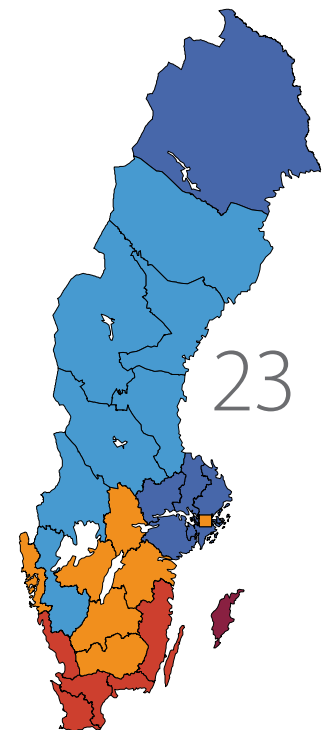
23 **Från Tyskland till Finland på 150 år – en svensk invandringshistoria**
Vi visar hur invandringen förändrats sedan 1860

” 2 300 personer födda i Tyskland bodde i Sverige år 1860

26 **Lägre andel av personer med funktionsnedsättning arbetar**
Högre andel är arbetslösa eller pensionerade

28 **Föräldrars bakgrund har betydelse för barns arbete**
Inrikes födda med utrikes födda föräldrar arbetar i mindre utsträckning

30 **NOTISER**

Baksidan:
Störst folkökning i Knivsta och Sundbyberg

■ Fortsatt ökning av kostnaderna för förskolan

De totala kostnaderna för utbildningsväsendet ökade med 13 procent under perioden 2011–2015. Förskolan ökade kostnaderna med 20 procent under samma period och antalet inskrivna barn med 5 procent. Kostnaderna för utbildning på grundnivå och avancerad nivå inom högskola/universitet har ökat med 7 procent sedan 2011 medan antalet helårsstudenter minskade med 6 procent.

Under perioden ökade kostnaderna för grundskolan med 20 procent och antalet elever ökade med 7 procent. Kostnaderna för gymnasieskolan minskade med 2 procent jämfört med 2011 och antalet gymnasieelever med 13 procent.

*Läs mer i det statistiska meddelandet **Kostnader för utbildningsväsendet 2011–2015**.*

87 procent av landets befolkning bor i tätort

År 2015 bodde 87 procent av landets befolkning i en tätort. Under perioden 2010–2015 har befolkningen i tätort ökat med 5 procent. Det motsvarar drygt 440 000 personer. Nästan en tredjedel av Sveriges befolkning bor i någon av landets nio största tätorter, det vill säga de med fler än 100 000 invånare.

13 procent av landets befolkning bodde utanför tätorter 2015. Jämfört med 2010 är det en minskning på 5 000 personer.

*Läs mer i det statistiska meddelandet **Tätorter 2015**.*

Foto: iStock

Foto: iStock

■ E-handel vanligt bland privatpersoner

Det vanligaste användningsområdet för internet bland privatpersoner är att skicka eller ta emot e-post. Men allt fler väljer också att göra sina privata inköp via internet. Årets undersökning av IT-användning bland individer och hushåll visar att 6 av 10 handlade via internet under det första kvartalet 2016. Mest populärt var kläder eller sportartiklar, tillsammans med researrangemang och färdbiljetter. Det var också populärt att beställa biljetter till exempelvis bio eller konserter.

*Läs mer i rapporten **Privatpersoners användning av datorer och internet 2016**.*

Alla publikationer kan laddas ner som pdfer från www.scb.se. Vissa av dem kan du även beställa tryckta.

Foto: Marie Linnér, Scandinavianax

Matchning visar arbetsmarknadens behov

Matchning är ett begrepp som ofta används i rapporteringen om arbetsmarknaden. Det handlar till exempel om i vilken mån arbetslösa kunskaper matchar arbetsgivarnas behov av kompetens, eller vilka yrken personer med olika utbildningar arbetar inom. Nya matchningsindikatorer visar att personer som utbildat sig till specialistsjuksköterska, psykolog eller speciallärare i stor utsträckning också arbetar inom sina yrkesområden.

 Matchning på arbetsmarknaden kan syfta på olika saker. I forskningen skiljer man ibland mellan *aggregerad matchning* och *utbildningsmatchning*.

AGGREGERAD MATCHNING handlar om det totala antalet arbetslösa i förhållande till det totala antalet lediga jobb, oavsett vilka kompetenser som efterfrågas. Det är ett makroekonomiskt mått som till exempel används för att studera upp- och nedgångar i ekonomin.

Den aggregerade matchningen i Sverige har tydligt följt den ekonomiska konjunkturen. Under

finanskrisen 2008–2009 ökade antalet arbetslösa samtidigt som de lediga jobben blev färre. Kvoten däremellan, antalet lediga jobb per arbetslös, minskade därför också. Efter finanskrisen har antalet arbetslösa legat kvar på ungefär samma nivå, medan antalet lediga jobb successivt har ökat. Följaktligen har även antalet lediga jobb per arbetslös ökat, vilket ibland brukar beskrivas som att arbetsmarknaden ”stramas åt” – färre arbetslösa konkurrerar om jobben.

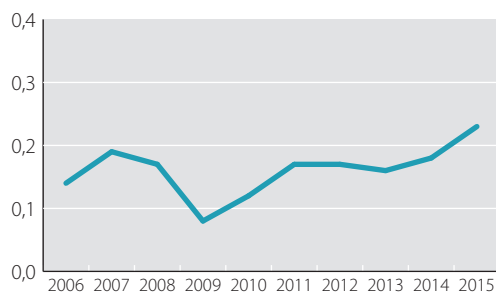
UTBILDNINGSMATCHNING handlar istället om hur väl arbetsgivarnas efterfrågan på utbildningar, yrkeserfarenhet och kompetens stämmer överens med

ANTALET LEDIGA JOBB PER ARBETSLÖS HAR ÖKAT SEDAN 2009

Antal arbetslösa och lediga jobb 2006–2015

Antal lediga jobb per arbetslös 2006–2015

Antalet arbetslösa och lediga jobb är komponenterna i begreppet aggregerad matchning. Exempelvis innebar finanskrisen 2008–2009 både fler arbetslösa och färre lediga jobb.

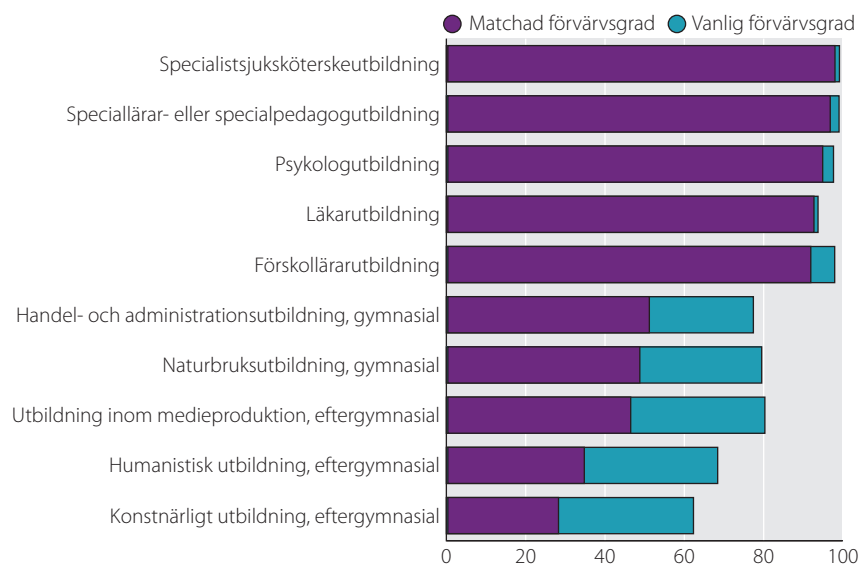
arbetskraften. Är de anställda utbildade för de yrken och arbetsuppgifter som de har? Vilka utbildningar efterfrågas av arbetsgivarna, och vilka utbildningar har de arbetslösa? Utbildningsmatchningen belyser alltså en annan aspekt av arbetsmarknaden. Låg matchning bland personer med en viss utbildning kan till exempel spegla att de utbildade har svårt att få jobb, och att arbetsgivarnas efterfrågan på utbildningen är lägre. Men en låg matchning kan också innebära att det finns outnyttjad kompetens på arbetsmarknaden, som arbetsgivarna inte når när de rekryterar.

DET NYA MÅTTET MATCHAD FÖRVÄRVSGRAD visar hur stor andel av befolkningen med en viss utbildning – juristutbildade, lärarutbildade, konstnärligt utbildade och så vidare – som arbetar inom yrken som stämmer bra överens med utbildningen. Med andra ord är det möjligt att se hur många som jobbar inom yrken som de är utbildade för. Den matchade förvärvsgraden jämförs här med det som kallas *vanlig förvärvsgrad*, som avser andelen som är anställda i en viss grupp, oavsett om arbetet motsvarar utbildningen eller inte.

Utbildade specialistsjuksköterskor, speciallärare, psykologer och läkare är några av de grupper som har högst matchad förvärvsgrad. År 2013 arbetade till exempel närmare 98 procent av de utbildade specia-

HÖG MATCHNING BLAND PERSONER MED EFTERFRÅGADE UTBILDNINGAR

Vanlig förvärvsgrad och matchad förvärvsgrad bland utbildningsgrupper med hög respektive låg matchning 2013. Personer i åldern 20–39 år. Procent.

Nästan alla yngre med specialistsjuksköterskeutbildning och speciallärarutbildning förvärvsarbetar – 99 procent. Och av dessa har de allra flesta ett yrke som utbildningen är avsedd för.

Det nya måttet matchad förvärvsgrad visar hur stor andel med en viss utbildning som arbetar inom yrken som stämmer bra överens med utbildningen.

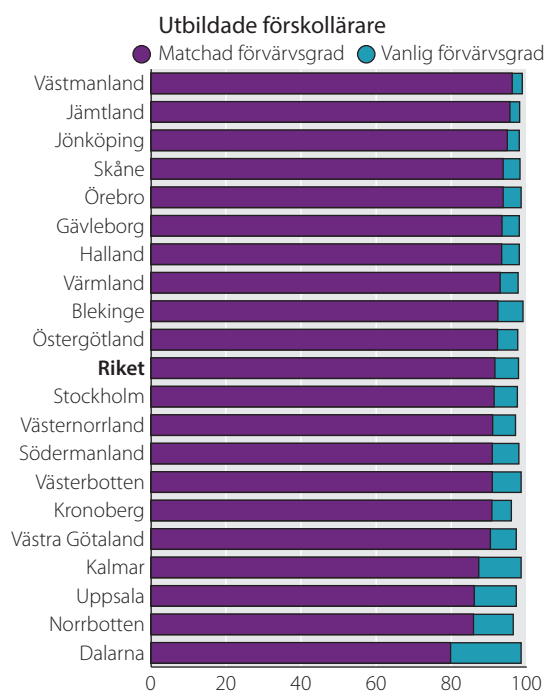
listsjuksköterskorna under 40 år i målyrken för utbildningen. Den höga matchningen visar att arbetsgivarnas efterfrågan på dessa utbildningar är hög.

Omvänt finns det utbildningsområden där de utbildade visserligen får jobb, men inom andra yrken än utbildningarna främst syftar till. Eftergymnasialt utbildade inom media, humaniora och konst är exempel på grupper där relativt många arbetar inom helt andra yrken. Bland yngre eftergymnasialt utbildade inom media hade ungefär 80 procent anställning år 2013, men knappt 50 procent hade ett matchande yrke. Det kan i sin tur spegla en lägre efterfrågan på dessa utbildningar bland arbetsgivarna: personerna har fått jobb, men inte nödvändigtvis tack vare sin utbildning.

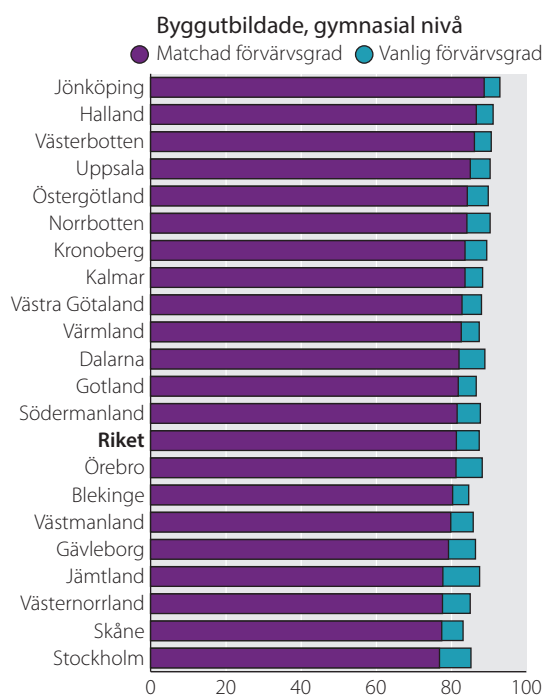
Utbildningsmatchningen varierar mellan olika delar av landet. Utbildade förskollärare – en ofta omtalad bristgrupp – har till exempel jobb i hög utsträckning i samtliga län. Andelarna som arbetar i matchande yrken, i detta fall framförallt som förskollärare eller annan typ av pedagog, är mer varierande. I Västmanland arbetar 96 procent av förskollärarna i ett matchande yrke, medan 80 procent gör det i Dalarna. Det kan spegla skillnader i efterfrågan på utbildade förskollärare mellan länen, men det kan också visa på att det finns outnyttjade arbetskraftsutbud inom vissa utbildningar och regioner.

REGIONALA SKILLNADER I UTBILDNINGSMATCHNING

Vanlig förvärvsgrad och matchad förvärvsgrad efter län, 2013. Personer i åldern 20–39 år. Procent.

Förvärvsgraden för personer med förskolläraryt utbildning är hög i alla län, men andelen som arbetar som just förskollärare varierar.

Byggtbildade har generellt lägre förvärvsgrad än förskolläraryt utbildade. Skillnaden mellan länen i matchad förvärvsgrad är däremot något mindre.

Byggtbildade är en annan grupp på arbetsmarknaden som ofta är i fokus, bland annat med anledning av debatten om bostadsbristen. Bland yngre med gymnasial byggtutbildning varierar utbildningsmatchningen också mellan olika län, men det gör även andelen som är sysselsatta.

ALLA VILL DOCK INTE ARBETA MED DET som de är utbildade till. Arbetsmarknaden formas av många aktörer och beteenden, och det finns många orsaker till att en person inte arbetar inom ett yrke som han eller hon är utbildad för. Lönenivå, arbetsmiljö eller en personlig önskan om att prova något annat är faktorer som kan spela in.

Olika mått på matchning kan användas för att identifiera problem och obalanser på arbetsmarknaden. Lösningarna, som är en fråga för beslutsfattare, arbetsmarknadens parter och andra att ta ställning till, kan till exempel bestå i fler utbildningsplatser, nya sätt att attrahera personal eller andra åtgärder.

98%

av de utbildade specialist-sjuksköterskorna under 40 år arbetar i målyrken för utbildningen.

OM STATISTIKEN

Statistiken över lediga jobb och arbetslösa kommer från Konjunkturstatistiken över vakanser respektive Arbetskraftsundersökningarna (AKU). Måttet på matchad förvärvsgrad bygger på en samkörning av RAMS (Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik), Utbildningsregistret och Yrkesregistret.

Bedömningarna av vilka utbildningar och yrke som matchar görs av SCB. Dessa omfattar närmare 15 000 kombinationer av yrken och utbildningar.

I måttet matchad förvärvsgrad exkluderas företagare, studerande och personer som saknar uppgift om utbildning eller yrke, eftersom de är svåra att göra matchningsbedömningar för. Den vanliga förvärvsgraden som används i jämförelserna är justerad för att likna den matchade förvärvsgraden så mycket som möjligt.

FAKTA

SCB har utvecklat så kallade regionala matchningsindikatorer på uppdrag av Reglab, som är en sammanslutning av Sveriges 21 regioner/län, Vinnova, Sveriges Kommuner och Landsting, och Tillväxtverket. Indikatorerna beskriver tillgång och efterfrågan på utbildad arbetskraft samt matchning på regional nivå.

Sedan våren 2016 finns de regionala matchningsindikatorerna i SCB:s statistikdatabas, under området Arbetsmarknad: www.statistikdatabasen.scb.se

Katja Olofsson

arbetar med analyser inom utbildning och arbetsmarknad
010-479 48 07
katja.olofsson@scb.se

Störst ökning av inkomsten i Norrlandskommuner

Inkomsterna har ökat med 21 procent de senaste tio åren, men utvecklingen skiljer sig åt mellan olika delar av landet. I vissa kommuner har inkomsten ökat med mer än 30 procent, i andra med mindre än 10 procent. För män är inkomstutvecklingen bäst i Norrland, medan kvinnors inkomst har ökat mest i sydvästra delen av landet.

Foto: iStock

» Befolkningens inkomster har stigit sakta men säkert de senaste åren. Med inkomster avser vi här en persons sammanräknade förvärvsinkomst under ett år (se faktarutan). Medianvärdet för inkomster för personer 25–64 år ökade med 21 procent mellan 2005 och 2015. Det motsvarar en ökning från 262 000 till 317 000 kronor, med 2005 års inkomster omräknade till 2015 års priser. Kvinnor ökade sin inkomst med 24 procent och män med 18 procent. Kvinnor har dock lägre inkomst än män. Medianvärdet för kvinnor var 288 000 kronor 2015 och för män var det 351 000 kronor.

INKOMSTUTVECKLINGEN skiljer sig åt mellan olika kommuner. För befolkningen i Gällivare och Kiruna ökade inkomsten allra mest procentuellt sett, 31 procent. Den största ökningen när kvinnor och män jämförs separat hade män i Gällivare, 35 procent. Männen tio-i-topplista över inkomstutveckling 2005–2015 domineras av Norrland – sju av kommunerna ligger i Norrbottens län och en kommun i

”
För befolkningen i Gällivare och Kiruna ökade inkomsten allra mest.

Västerbottens län. Det ser annorlunda ut för kvinnor. Bland dem var ökningen störst i Lomma, i Skåne, med 34 procent. Det finns inga Norrlandskommuner alls med på kvinnornas topplista. Istället är det i de sydvästra delarna av landet – kommuner i Västra Götalands, Hallands och Skåne län – som kvinnors inkomster har ökat mest.

På topplistan över inkomstutveckling finns både höginkomstkommuner och kommuner med lägre inkomstnivå. Exempelvis är Lomma och Vaxholm bland de fem kommuner med högst inkomster 2015, medan Arjeplog, Pajala och Överkalix ligger på den undre halvan av inkomstrankingen. Ökningen i absoluta belopp varierar således mellan kommunerna med bäst inkomstutveckling. Bland dessa ökade medianvärdet mest i Lomma, 93 000 kronor och minst i Överkalix, 61 000 kronor.

DET ÄR FLERA FAKTORER som påverkar inkomstutvecklingen i kommunerna. Förändring av befolk-

KVINNORS INKOMST HAR ÖKAT MEST I LOMMA

Kommuner med störst procentuell ökning av medianvärdet för sammanräknad förvärvsinkomst mellan 2005 och 2015. Befolkningen 25–64 år.

Samtliga		Kvinnor		Män	
procentuell ökning		procentuell ökning		procentuell ökning	
Riket	21	Riket	24	Riket	18
Gällivare	31	Lomma	34	Gällivare	35
Kiruna	31	Härryda	31	Kiruna	32
Lomma	30	Stenungsund	31	Pajala	32
Pajala	28	Öckerö	31	Överkalix	26
Varberg	27	Lerum	30	Arjeplog	26
Arjeplog	27	Varberg	30	Karlsborg	26
Vaxholm	26	Lekeberg	30	Öckerö	25
Höör	26	Älmhult	30	Jokkmokk	24
Vallentuna	26	Höganäs	29	Kalix	24
Överkalix	26	Kungsbacka	29	Storuman	24

För män har inkomstökningen varit störst i norr – 8 av de 10 kommuner som ökat mest ligger i Norrbottens och Västerbottens län. Kvinnornas medianinkomst ökade mest i de sydvästra delarna av landet.

24%

ökade kvinnors medianinkomst
mellan 2005 och 2015.

ningens sammansättning, som åldersfördelning och utbildningsnivå, har betydelse. Lokala förändringar av arbetsmarknaden, till exempel etablering eller nedläggning av arbetsplatser, kan också få stor effekt på sysselsättning och inkomstnivå, särskilt i kommuner med förhållandevis liten befolkning. Exempelvis förklarar en expanderande gruvindustri varför kommuner i norr har haft bäst inkomstutveckling, i synnerhet bland män. Sysselsättningen i denna bransch har under perioden ökat mycket i exempelvis Gällivare, Kiruna och Pajala, som toppar listan.

Även in- och utflyttning till och från kommuner påverkar inkomstnivån. En växande arbetsmarknad eller nya bostadsområden leder ofta till inflyttning av personer som drar upp inkomstnivån. Man ska dessutom komma ihåg att avgränsningen till personer i åldern 25–64 år innebär att nya årskullar har tillkommit i redovisningen och gamla har försvunnit. Det är alltså inte samma personer som jämförs 2005 och 2015.

Peter Gärdqvist

arbetar med ekonomisk
välfärdsstatistik på SCB
010-479 67 85
peter.gardqvist@scb.se

FAKTA

Sammanräknad förvärvsinkomst består av inkomst av tjänst och inkomst av näringsverksamhet, innan skatt har dragits. I inkomst av tjänst ingår förutom lön även inkomst från pension och skattepliktiga ersättningar från socialförsäkringssystemet såsom sjukpenning, föräldrapenning, a-kassa med mera. Kapitalinkomster ingår inte. Skattefria bidrag som barnbidrag, bostadsbidrag och ekonomiskt bistånd ingår inte heller. För att ta hänsyn till prisutvecklingen är inkomsterna 2005 omräknade till 2015 års priser med hjälp av konsumentprisindex (KPI). Jämförelserna utgår från medianvärdet för sammanräknad förvärvsinkomst i kommunerna. Vi använder medianvärde eftersom det inte påverkas på samma sätt som medelvärde av extremt höga eller låga värden.

Redovisningen avser helårsbefolkningen, det vill säga personer som har varit folkbokförda i Sverige både 1 januari och 31 december respektive år. Åldersavgränsningen är 25–64 år.

Uppgifterna för 2015 är preliminära.

KOMMUNERNA MED HÖGST INKOMST 2015

Kommuner med högst sammanräknad förvärvsinkomst 2015. Medianvärde i kronor. Befolkningen 25–64 år.

Riket	316 800
Danderyd	453 000
Täby	415 200
Lomma	400 200
Lidingö	392 000
Vaxholm	381 500
Nacka	380 900
Sollentuna	378 500
Ekerö	376 700
Kiruna	367 700
Nykvarn	364 300

Det här är de tio kommuner som hade högst sammanräknad förvärvsinkomst 2015. Åtta av de tio kommunerna ligger i Stockholms län. Rankingen av kommuner efter inkomst förändras ganska långsamt, åtminstone i toppen. Exempelvis har Danderyd, Lidingö, Täby och Lomma tillhört topp-5 under den senaste tioårsperioden.

Bland studenter jobbar kvinnor mer

Nära fyra av tio heltidsstudenter antingen har eller söker ett arbete vid sidan av studierna. Bland studenterna är kvinnor sysselsatta i större utsträckning än män, och inrikes födda i större utsträckning än utrikes födda.

26%

av inrikes födda heltidsstudenter är sysselsatta.

Foto: Anders Andersson, Scandina

» En betydande del av Sveriges befolkning är heltidsstudenter. Precis som övriga befolkningen kan studenter arbeta och söka arbete vid sidan av studierna. Denna artikel beskriver heltidsstudenters situation på arbetsmarknaden.

Av befolkningen i åldrarna 15–64 år var 854 000 personer heltidsstuderande år 2015, enligt skattningar från Arbetskraftsundersökningarna (AKU). Antalet heltidsstuderande var flest i åldersgruppen 15–19 år, 389 000 personer. I denna åldersgrupp studerar de flesta i grundskola eller gymnasieskola. I åldersgrupperna 20–24 och 25–29 år var 227 000 respektive 107 000 personer heltidsstuderande. Ungefär tre fjärdedelar av dem studerade på universitet/högskola. I åldersgruppen 30–64 år var 130 000 heltidsstuderande. Av dem bedrev en tredjedel studier på universitet/högskola, och jämfört med de yngre åldersgrupperna studerade en högre andel på utbildningar via Arbetsförmedlingen, Komvux, folkhögskola, yrkesutbildning och SFI.

ÄVEN OM EN PERSON STUDERAR på heltid klassificeras han/hon i den officiella arbetsmarknadsstatistiken som sysselsatt, arbetslös eller utanför arbetskraften. På samma sätt som övriga befolkningen räknas heltidsstuderande som sysselsatta om de arbetar minst 1 timme (eller är frånvarande från arbete) under referensveckan, som arbetslösa om de söker och kan ta ett arbete och utanför arbetskraften om de varken är arbetslösa eller sysselsatta.

OLIKA TYPER AV HELTIDSTUDERANDE deltar i arbetskraften i olika utsträckning. Den yngsta åldersgruppen, 15–19 år, har lägst andel sysselsatta. Andelen sysselsatta är sedan högre i åldersgrupperna 20–24 och 25–29 år. Andelen arbetslösa är dock på en relativt konstant nivå för åldersgrupperna upp till 29 år. För heltidsstuderande i åldrarna 30–64 år är andelen arbetslösa betydligt högre jämfört med de som är 15–29 år. Det förklaras av att de heltidsstuderande i denna åldersgrupp i större utsträckning deltar i

arbetsmarknadspolitiska program och SFI, där andelen arbetslösa är högre, medan heltidsstuderande i de yngre åldersgrupperna i större utsträckning deltar i studieformer där andelen arbetslösa är lägre.

Andelen sysselsatta är högre bland kvinnor än bland män för heltidsstuderande. Samtidigt är arbetslösheten högre bland män, framförallt i åldersgruppen 30–64 år.

En jämförelse mellan inrikes och utrikes födda visar att arbetskraftstalet, det vill säga andelen som vid sidan av studierna antingen har arbete eller söker arbete, är högre bland utrikes födda. Sysselsättningsgraden visar däremot det motsatta förhållandet, då den är 26 procent bland inrikes födda och 18 procent bland utrikes födda. Skillnaden beror på att det är en högre andel arbetslösa bland utrikes födda. Andelen som deltar i arbetsmarknadspolitiska program och SFI är högre bland utrikes födda än bland inrikes födda. Detta är studieformer där andelen arbetslösa är relativt hög, vilket bidrar till att andelen arbetslösa bland heltidsstuderande är högre bland utrikes födda.

Skillnaden i sysselsättning mellan kvinnor och män är större bland inrikes födda än bland utrikes födda. Bland inrikes födda heltidsstuderande kvinnor var 31 procent sysselsatta, jämfört med nära 21 procent bland män. Bland utrikes födda var motsvarande siffra 19 procent bland kvinnor och 17 procent bland män.

HELTIDSSTUDERANDE SOM ÄR SYSSELSATTA skiljer sig åt från övriga sysselsatta på flera sätt. Bland annat är det vanligare att heltidsstuderande sysselsatta har en tidsbegränsad anställning, medan det bland övriga sysselsatta är vanligast att ha en fast anställning. Heltidsstuderande har också en kortare genomsnittlig arbetstid, i genomsnitt knappt 15 timmar per vecka medan medelarbetstiden för samtliga sysselsatta 15–64 år var drygt 30 timmar. Jämfört med övriga sysselsatta arbetar heltidsstuderande sysselsatta i större utsträckning inom handel, hotell och restaurang samt personliga och kulturella tjänster.

LÄS MER

I rapporten **Arbetsmarknadssituationen för heltidsstuderande 2005–2015** beskrivs de heltidsstuderandes arbetsmarknadssituation och hur den utvecklats mellan åren 2005 och 2015.

Forts >>>

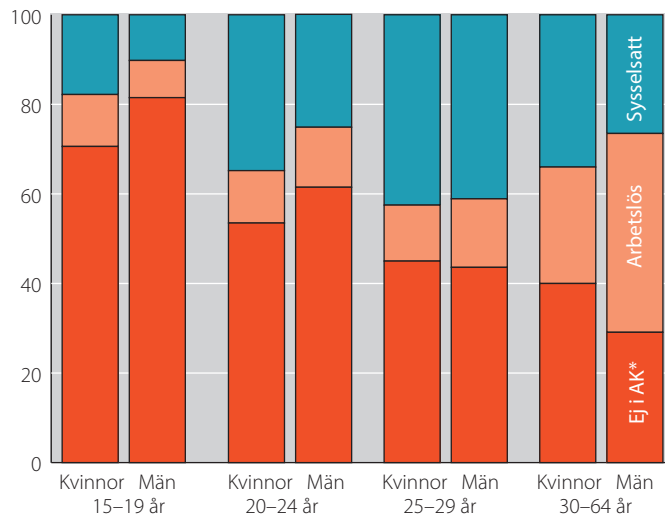

Mattias Enlund

arbetar med Arbetskraftsundersökningarna på SCB
010-479 43 25
mattias.enlund@scb.se

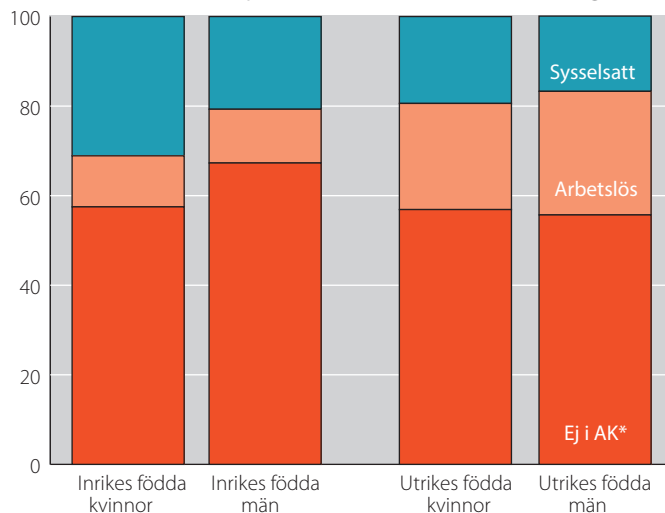
HÖGRE ANDEL SYSSELSATTA KVINNOR BLAND HELTIDSSTUDERANDE

Heltidsstuderandes situation på arbetsmarknaden efter kön och ålder, 2015. Procent

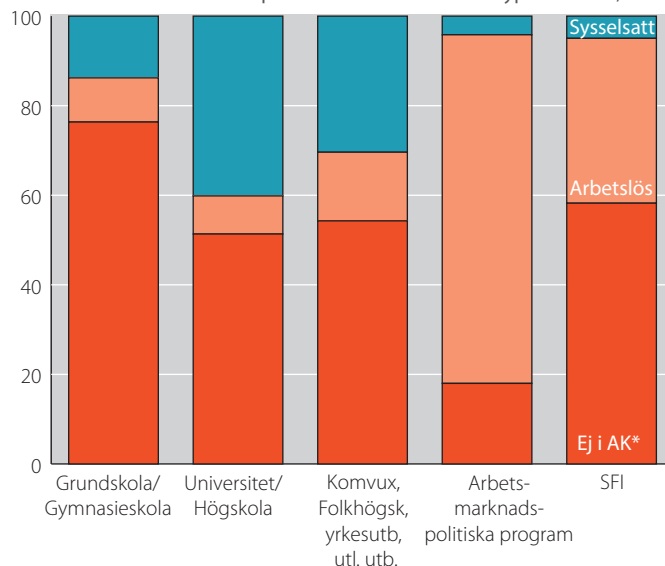
LÄGRE ANDEL SYSSELSATTA BLAND UTRIKES FÖDDA

Heltidsstuderandes situation på arbetsmarknaden efter kön och bakgrund, 2015. Procent

HÖG ANDEL ARBETSLÖSA PÅ ARBETSMARKNADSPOLITISKA PROGRAM

Heltidsstuderandes situation på arbetsmarknaden efter typ av studier, 2015. Procent

* Ej i arbetskraften

FAKTA

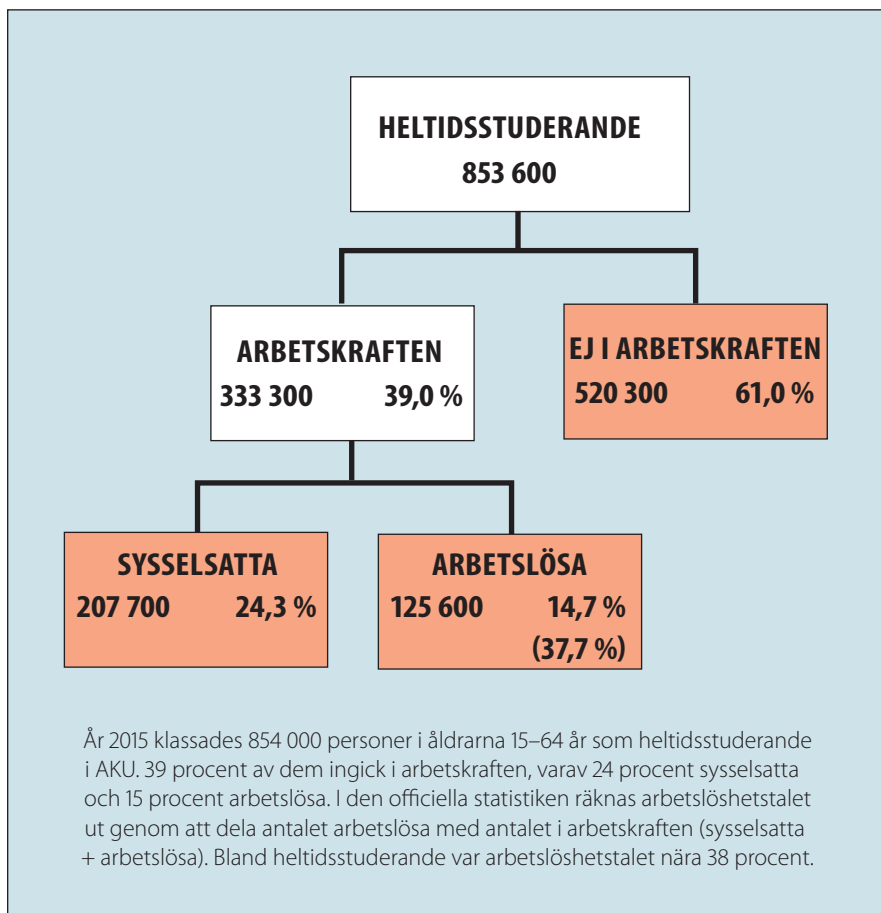
Artikeln bygger på uppgifter från Arbetskraftsundersökningarna, AKU. Uppgifterna avser personer 15–64 år och gäller år 2015. De utbildningsformer som avses är grundskola, gymnasieskola, universitet/högskola, Komvux, folkhögskola, yrkesutbildningar, Svenska för invandrare (SFI) samt arbetsmarknadspolitiska program som bedrivs av Arbetsförmedlingen.

Statistiken presenteras som årsgenomsnitt, vilket kan göra att siffrorna skiljer sig från specifika månader under terminerna, eftersom t ex sommar- och jullov är medräknade.

För att klassas som heltidsstuderande krävs att en person studerade i någon skola under referensveckan, och dessutom vid intervju tillfället uppgav att det var på heltid. De som har sommarlov räknas inte som studerande.

För att räknas som sysselsatt krävs att en person arbetat minst en timme under referensveckan alternativt har varit frånvarande från ett arbete.

För att räknas som arbetslös krävs att personen var utan arbete under referensveckan men har sökt arbete under de senaste fyra veckorna och kunde arbeta referensveckan eller börja inom 14 dagar från referensveckans slut. Arbetslösa omfattar även personer som har fått ett arbete som börjar inom tre månader. Bland heltidsstuderande är detta vanligt under vårterminen då de inväntar sommarjobb.

Andelen sysselsatta är högre bland kvinnor än bland män för heltidsstudenter.

VAR TREDJE ARBETSLÖS ÄR HELTIDSSTUDENT

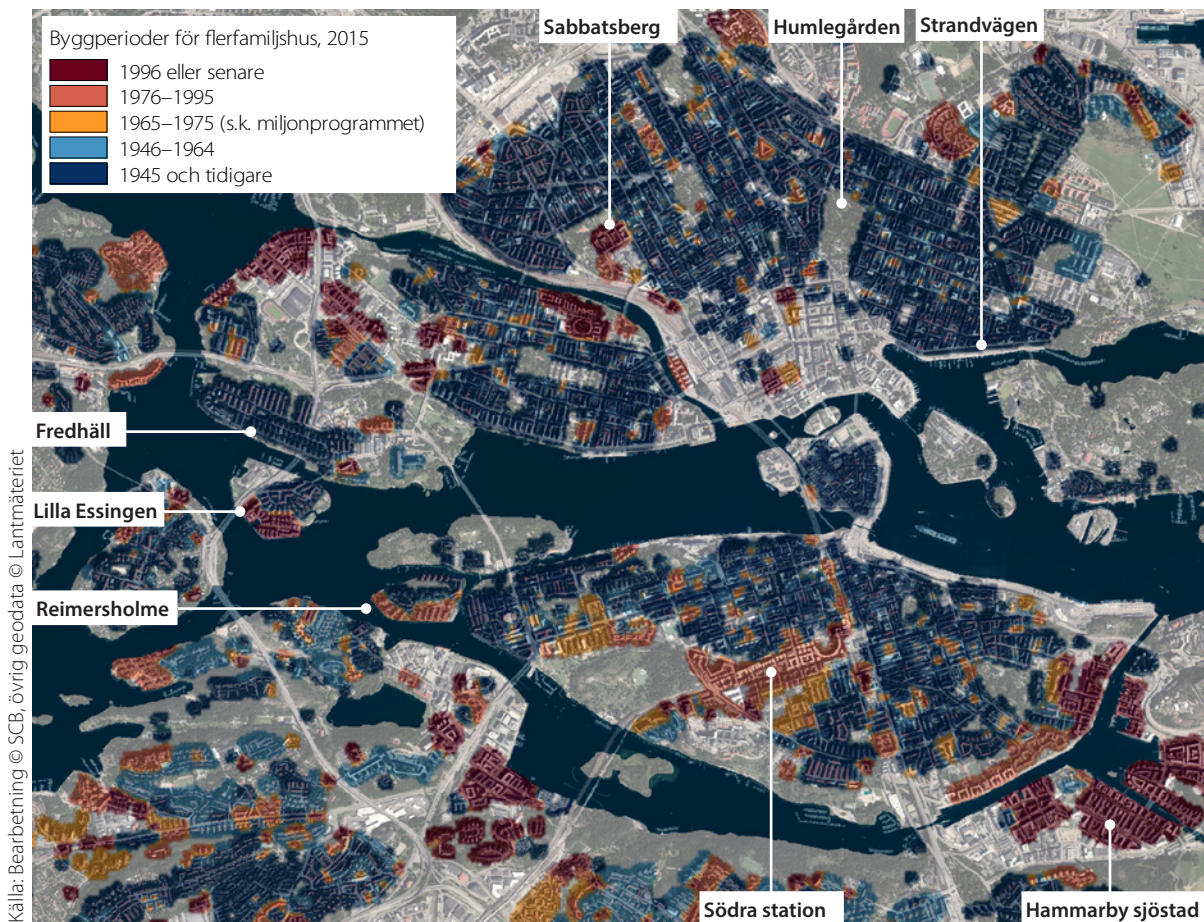
126 000 arbetslösa var samtidigt heltidsstuderande år 2015. Det motsvarar cirka en tredjedel av alla arbetslösa i åldern 15–64 år. Därmed utgörs en betydande andel av den officiella arbetslöshetsciffran av personer som söker jobb vid sidan av heltidsstudier. I AKU ställs frågan vad urvalspersonen i huvudsak betraktar sig som. Av de arbetslösa heltidsstuderande betraktade sig 89 procent i huvudsak som studerande, medan 8 procent ansåg sig vara arbetssökande i första hand. Andelen som anser sig vara arbetssökande är högre bland de äldre åldersgrupperna. Bland 15–19-åringar ansåg sig 2 procent av de arbetslösa heltidsstuderande vara arbetssökande. Motsvarande siffra bland 30–64-åringar var 12 procent.

Vanligast med 2 rum och kök på 57 kvadratmeter

I Sveriges tre storstadskommuner bor de flesta i lägenhet. Den vanligaste lägenhetsstorleken är 2 rum och kök, och den genomsnittliga ytan för 2:orna är 57 kvadratmeter. Andelen bostadsrätter är högst i Stockholm och lägst i Göteborg.

I STOCKHOLMS INNERSTAD finns relativt homogena bostads-kvarter vad gäller byggperiod men också storlekar på lägenheter. Ett sådant exempel är Fredhäll på Kungsholmen där det byggdes drygt 3 000 bostäder under 1930-talet.

Majoriteten är mindre lägenheter, med undantag från de stadsradhus som ligger längs vattnet. Det kan jämföras med både Lilla Essingen och Reimersholme där ny bostadsbebyggelse anslutits till den befintliga genom nya kvarter. Hur tidsperioden påverkar lägenhetsbeståndet syns tydligt på Lilla Essingen och Reimersholme. Lilla Essingens äldre bebyggelse är från tidigt 1900-tal fram till andra världskrigets utbrott, det är äldre än Reimersholmes som tillkom under andra världskriget. På Lilla Essingen är också de äldre lägenheterna mindre, sett till antal rum, än Reimersholmes äldre bebyggelse. När Reimersholme fick nya bostadskvarter under 1980-talet var de flesta lägenheterna större och kompletterade det befintliga bostads-

I en tid då det enligt Boverkets senaste bostadsmarknadsenkät råder bostadsbrist i 240 av landets 290 kommuner är bostadsfrågan högst aktuell. I den här artikeln tittar vi närmare på hur bostadsbeståndet ser ut i de tre storstadskommunerna Stockholm, Göteborg och Malmö.

NÄSTAN VAR FEMTE INVÅNARE i Sverige bor i någon av de tre storstadskommunerna och befolkningen ökar stadigt, inte minst på grund av invandring. Den dominerande boendeformen i storstäderna är lägenheter i flerbostadshus. I Stockholm är 90 procent av bostäderna lägenheter. Motsvarande andelar för Göteborg och Malmö är 80 respektive 82 procent. Även om det förekommer småhus (villor, par-, rad- och kedjehus) i storstäderna så avgränsas den här analysen till lägenheter eftersom det är den vanligaste boendeformen i storstäderna. Att bo i lägenhet är den dominerande boendeformen i 57 av landets kommuner, däribland samtliga större städer med fler än 100 000 invånare.

Hur ser då lägenhetsbeståndet ut i våra tre stor-

FAKTA

I SCB:s officiella bostadsstatistik används begreppet lägenhet om samtliga bostäder oavsett hustyp. Således betecknas även småhus (villor, par-, rad- och kedjehus) som lägenheter i statistiken, liksom specialbostäder och lägenheter i övriga hus (byggnader som primärt inte är avsedda för bostadsändamål, men som ändå innehåller vanliga bostäder). I denna artikel använder vi dock begreppet lägenhet enligt gängse talesätt, d.v.s. endast om bostäder i flerbostadshus och övriga hus.

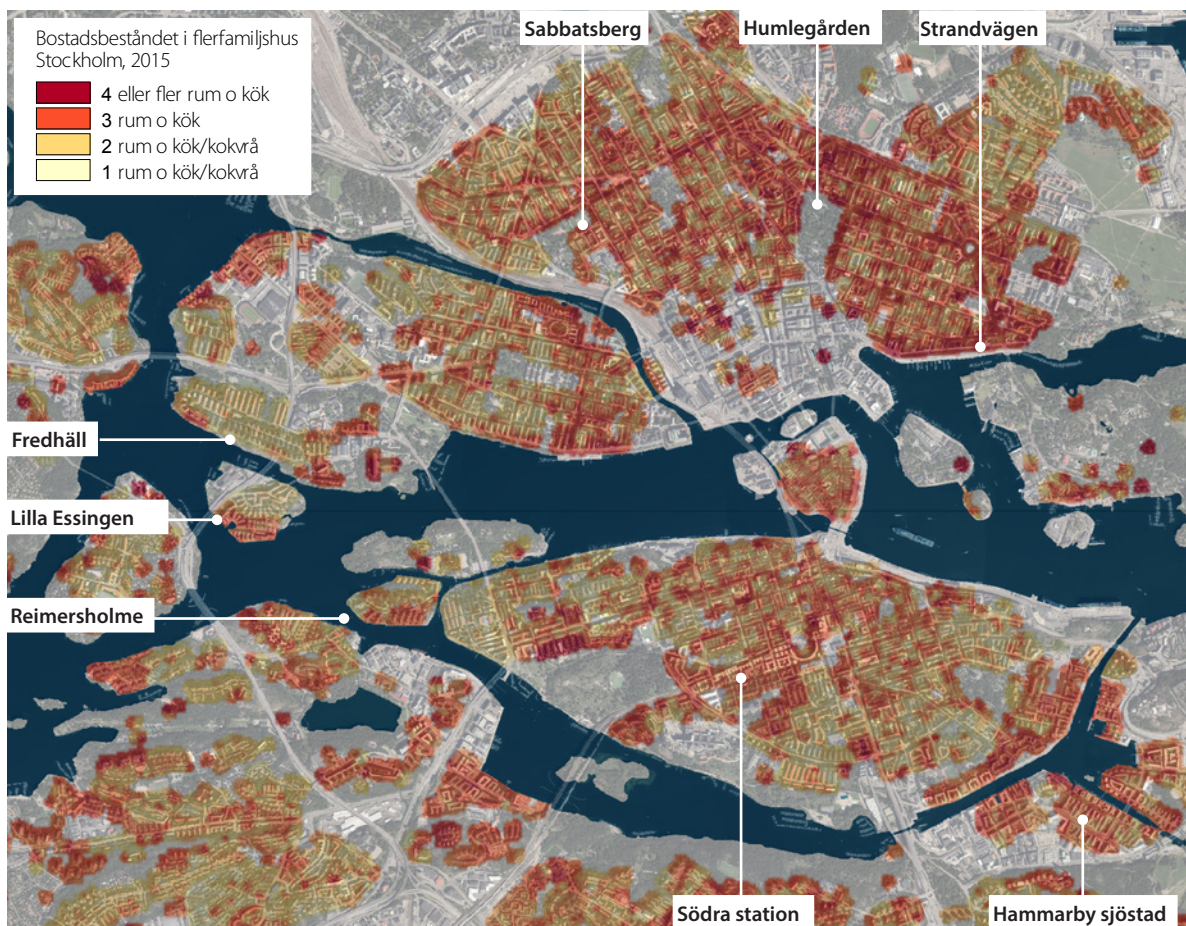
städer med avseende på ålder, storlek och upplåtelseform och hur är de fördelade på olika stadsdelar?

DEN VANLIGASTE LÄGENHETSSTORLEKEN i de tre storstadskommunerna är en 2:a med kök eller kokvrå och en genomsnittlig bostadsyta på 57 kvadratmeter. Andelen 2:or är 37 procent av det totala lägenhetsbeståndet. När det gäller de allra minsta lägenheterna, 1 rum med kök eller kokvrå, har Stockholm en högre andel än Göteborg och Malmö. I Stockholm är nämligen var femte lägenhet, 21 procent, en 1:a medan motsvarande andelar i Göteborg och Malmö är 15 respektive 14 procent. Den genomsnittliga 1:an är på 36 kvadratmeter.

Att det är fler små lägenheter i Stockholm förklaras av att lägenhetsbeståndet är betydligt äldre där än i Göteborg och Malmö. 41 procent av lägenheterna i Stockholms kommun är byggda före 1946 medan en fjärdedel av lägenheterna i Göteborg och Malmö är så gamla. Tittar man tillbaka på 1945 års bostadsräkning var drygt hälften av lägenheterna

beståndet. Motsvarande skedde även på Lilla Essingen, men först i början av 2000-talet.

Större förtätningsprojekt i innerstaden är exempelvis det gamla bangårdsområdet på Södermalm som kom att bli Södra station. I slutet av 1980-talet och början på 1990-talet tillkom över 2 500 bostäder på en ganska begränsad yta på Södermalm. Att omvandla tidigare verksamhetsområden till bostadskvarter förekommer på flera platser i Stockholms innerstad som exempelvis Norra Hammarbyhamnen och Hammarby sjöstad på Södermalm och f.d. Sabbatsbergs sjukhus. Bebyggelsen som tillkommit i innerstaden har ofta varit större lägenheter, men även i det äldre beståndet förekommer det större lägenheter. Längs innerstadens större gator och esplanader, längs parker och längs vatten är det vanligare med 3 och 4 rum och kök eller större. Ett sådant exempel är lägenheterna längs Humlegården men även längs Strandvägen på Östermalm.

Källa: Bearbetning © SCB, övrig geodata © Lantmäteriet

i Stockholm på 1 rum med kök eller kokvrå. Det var först i samband med den nya bostadspolitiken som fastställdes under efterkrigstiden som vikten av höjd bostadsstandard aktualiserades. En minimistandard angavs då till högst två personer per rum, köket oräknat, vilket innebar att man började bygga större lägenheter under andra hälften av 1900-talet.

I stadernas centrala delar, som till större delen består av äldre bebyggelse, hittar man en större andel smålägenheter (1:or och 2:or). I Stockholms innerstad (stadsdelarna Södermalm, Kungsholmen, Östermalm och Norrmalm) utgör 1:or och 2:or 62 procent av det totala lägenhetsbeståndet. I de centrala delarna av Göteborg (Centrum, Lundby och Majorna-Linné) är 60 procent smålägenheter och i Malmös centrala delar (Centrum, Södra och Västra innerstaden) är andelen 58 procent.

I samband med det s.k. ”miljonprogrammet”, en miljon bostäder som byggdes mellan 1965 och 1975, började det produceras fler större lägenheter än vad det gjordes under första hälften av 1900-talet.

HÖGST ANDEL ETTOR I STOCKHOLM

Andel lägenheter (i flerbostadshus) efter storlek, procent

Lägenhetsstorlek	Stockholm	Göteborg	Malmö
1 rum och kök/kokvrå	21	15	14
2 rum och kök/kokvrå	36	40	39
3 rum och kök	27	30	33
4+ rum och kök	16	14	14

FYRA AV TIO LÄGENHETER I STOCKHOLM BYGGDA FÖRE 1946

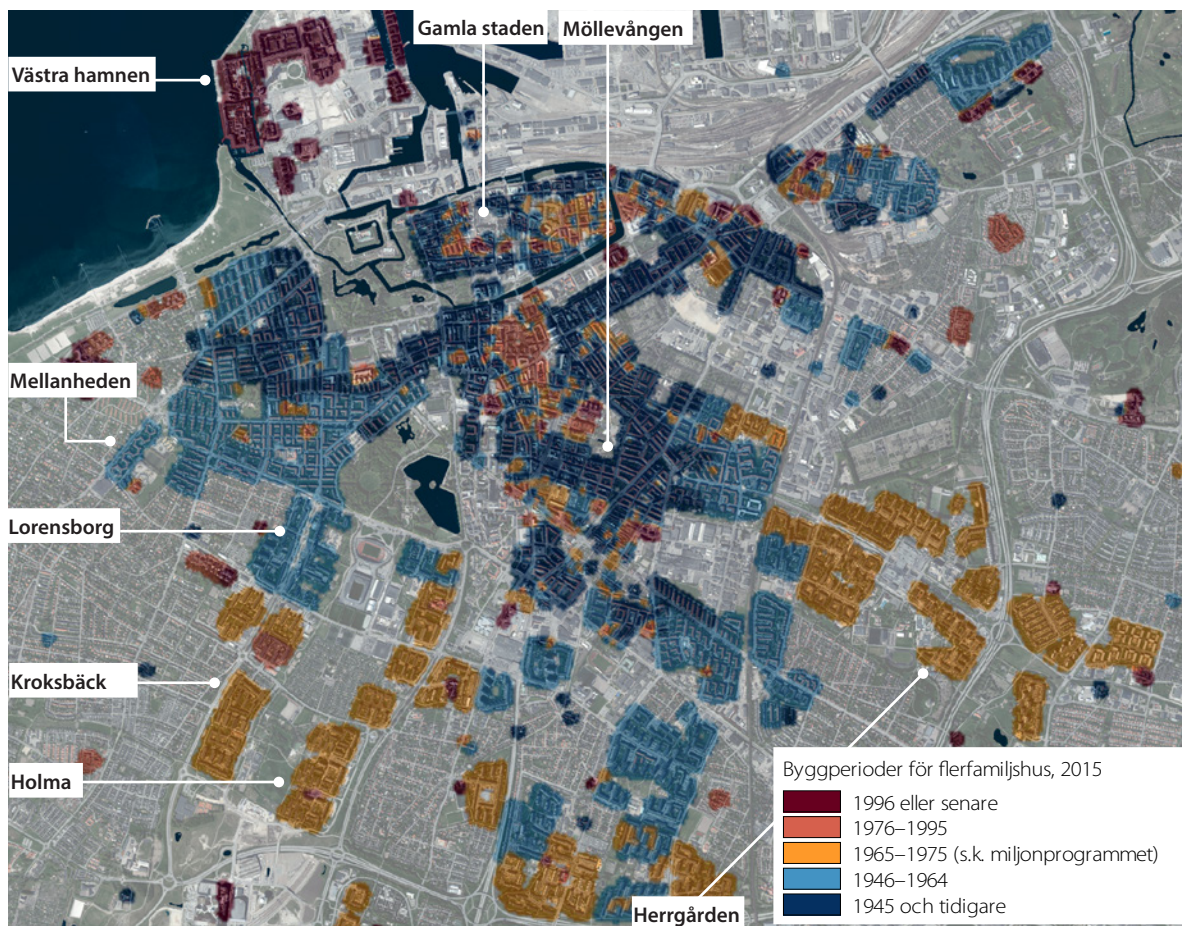
Andel lägenheter (i flerbostadshus) efter byggnadsår, procent

Byggnadsår	Stockholm	Göteborg	Malmö
–1945	41	24	26
1946–1964	24	31	32
1965–1975*	12	27	25
1976–1995	10	8	8
1996–2015	12	8	9

* s.k. miljonprogrammet

Den vanligaste lägenhetsstorleken i de tre storstadskommunerna är en 2:a med kök eller kokvrå.

I MALMÖ kan man än tydligare än i Stockholm ana stadens årsringar växa ut från den gamla stadskärnan. Kommunen är begränsad till ytan, vilket påverkar stadens morfologi och avståndet mellan olika områden. Den gamla staden innanför kanalen har kommit att förtätas och då främst i den östra delen med ny bebyggelse i omgångar från 1960-talet.

Lägenheterna i den gamla staden är stora jämfört med exempelvis Mölllevången äldre bostadsbestånd som uppfördes som arbetarbostäder i början av 1900-talet, där 1:or och 2:or är vanligare. När man kommer något längre ut från stadskärnan träffar man på de karaktäristiska stjärnhusen som byggdes under 1950-talet i Mellanheden. Där är också lägenheterna något större sett till antal rum.

Malmö årsringar fortsätter ut längs Lorensborg som tillkom

I stadernas ytterområden, framförallt i de s.k. miljonprogramsområdena, är därför merparten av lägenheterna på 3 rum och kök eller större. Den största andelen stora lägenheter i Stockholms kommun återfinns i Skärholmen, där 65 procent är 3:or eller större. I Göteborg finner vi den största andelen, 64 procent, i Västra Göteborg och i Malmö i stadsdelen Oxie där 76 procent är 3:or eller större. Genomsnittstrea i storstäderna är på 78 kvadratmeter.

NÄR DET GÄLLER UPPLÅTELSEFORM, d.v.s. om lägenheterna upplåts som hyresrätt eller bostadsrätt, finns tydliga skillnader mellan de tre storstadskommunerna. I Stockholm utgör bostadsrätterna mer än hälften, 54 procent, av lägenhetsbeståndet medan resterande 46 procent utgörs av hyresrätter. I Göteborg är det tvärtom. Där är hyresrätter vanligast, 64 procent av lägenheterna medan 36 procent utgörs av bostadsrätter. I Malmö är det däremot jämnt fördelat, 52 procent hyresrätter och 48 procent bostadsrätter.

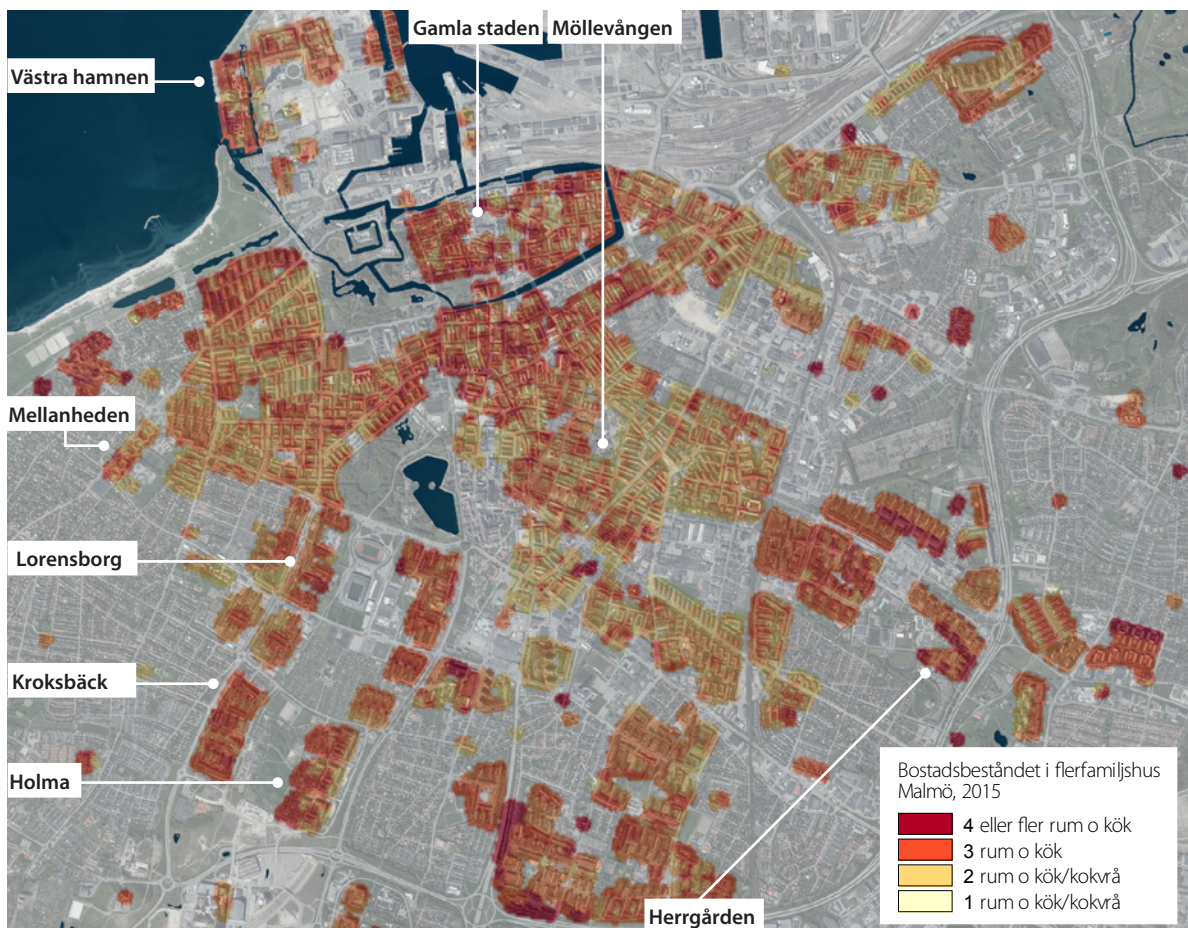
64%
av lägenheterna
i Göteborgs
kommun är
hyresrätter.

Bostadsrätter är vanligare i innerstäderna medan hyresrätter är vanligare i ytterområden, framförallt i miljonprogramsområden. Störst andel bostadsrätter i Stockholm finns på Kungsholmen, där 69 procent av lägenheterna utgörs av bostadsrätter. Störst andel hyresrätter, 83 procent, hittar vi i Skärholmen. I Göteborg har Norra Hisingen störst andel bostadsrätter, 59 procent, medan Angered har störst andel hyresrätter, 90 procent. I Malmö är det stadsdelen Oxie som har störst andel bostadsrätter, 80 procent, medan Rosengård har störst andel hyresrätter, 69 procent.

År 2009 infördes en ny upplåtelseform i Sverige, s.k. ägarlägenheter. Ägarlägenhet innebär ett ökat självbestämmande eftersom man själv äger lägenheten och söker lagfart enligt samma regler som för andra typer av fastigheter, t.ex. en villa eller ett radhus. Denna upplåtelseform har dock inte blivit någon framgång på bostadsmarknaden och fram till halvårsskiftet 2016 har det endast bildats drygt 1 000 ägarlägenheter i landet. 8 procent av dessa finns i Stockholm, Göteborg och Malmö.

under senare delen av 1950-talet med flera högre flerfamiljs- hus och blandade storlekar på boendet. Miljonprogramsområden som Kroksbäck och Holma ligger i anslutning till Lorensborg. Det är tydligt att lägenhetsstorlekarna kommit att öka i och med miljonprogrammets områden men till skillnad mot Herrgården så är inte lägenhetsstorlekarna lika uppdelade inom bostads- kvarteren.

Även Malmö har stora omvandlingsområden där verksamheter fått bereda väg för bostadsbyggelse. Västra hamnen är ett större sådant. Bostadsområdet tillkom i början på 2000-talet på landområden som delvis varit vatten tidigare. I Västra hamnen är lägenheterna relativt blandade men med tonvikt på större lägenheter ut mot vattnet längs strandpromenaden.

Källa: Bearbetning © SCB, övrig geodata © Lantmäteriet

DEFINITIONER

Statistiken i artikeln bygger på uppgifter från Lägenhetsregistret.

RUM = Med rum avses ett utrymme som har en golvyta av minst sju kvadratmeter och har direkt dagsljus. Som rum räknas inte kök, kokvrå eller hygienutrymme. Som rum räknas inte heller matrum i anslutning till kokvrå om matrummet tillsammans med kokvrån angivits som kök.

KÖK = Ett utrymme som är avsett för matlagning och har en golvyta på minst sju kvadratmeter och har direkt eller indirekt dagsljus. Som kök räknas även kokvrå med matrum om utrymmena tillsammans har en golvyta av minst sju kvadratmeter och har direkt eller indirekt dagsljus.

KOKVRÅ = Ett utrymme avsett för matlagning som har en golvyta mindre än sju kvadratmeter, men så stort att en person kan vistas däri. Om utrymmet för matlagning har en golvyta av minst sju kvadratmeter räknas det som kokvrå om det saknar direkt eller indirekt dagsljus.

På scb.se/bo0104 finns kartor även för Göteborg. Där finns också uppgifter för stadsdelar i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Stefan Svanström
arbetar med geografiska informationssystem på SCB
010-479 45 58
stefan.svanstrom@scb.se

Martin Verhage
arbetar med Fastighets- och Lägenhetsregistret på SCB
010-479 47 78
e-post: martin.verhage@scb.se

Bostadsrätter är vanligare i innerstäderna medan hyresrätter är vanligare i ytterområden.

Från ord till handling – samtal om politik och röstande hänger ihop

Trots ett generellt högt valdeltagande i Sverige finns det grupper i samhället med ett lägre valdeltagande. Politiskt intresse har visat sig ha betydelse för röstbenägenheten i alla grupper. Särskilt stor betydelse ser det ut att ha för utrikes födda, ensamstående och unga.

Foto: Marie Linnér, Scandinav

» Sverige har internationellt sett ett högt valdeltagande. I riksdagsvalet 2014 röstade 86 procent av de röstberättigade. Därmed ökade också valdeltagandet för det tredje riksdagsvalet i följd. Ett högt valdeltagande ses av de flesta som positivt eftersom det är ett tecken på att fler människor vill vara med och påverka samhällsutvecklingen genom politiska val. Nivån på valdeltagandet brukar också användas som en indikator för hur legitimt det parlamentariska systemet är i medborgarnas ögon.

ATT DELTA I ETT VAL genom att rösta är en aktiv handling men det händer i princip aldrig att en enskild röst fäller avgörandet i ett val. Detta är också allmänt känt och det är därför inte viljan att själv avgöra valet som är drivkraften bakom att människor röstar. På ett individuellt plan är det snarare en känsla av plikt och ett intresse för politik och samhällsfrågor som motiverar röstande.

Vi har tittat närmare på hur politiskt intresse och valdeltagande ser ut i olika grupper. Politiskt intresse har vi i det här fallet mätt genom att fråga hur

” Utrikes födda, ensamstående och unga under 30 år har ett lägre valdeltagande än inrikes födda, sammanboende och äldre.

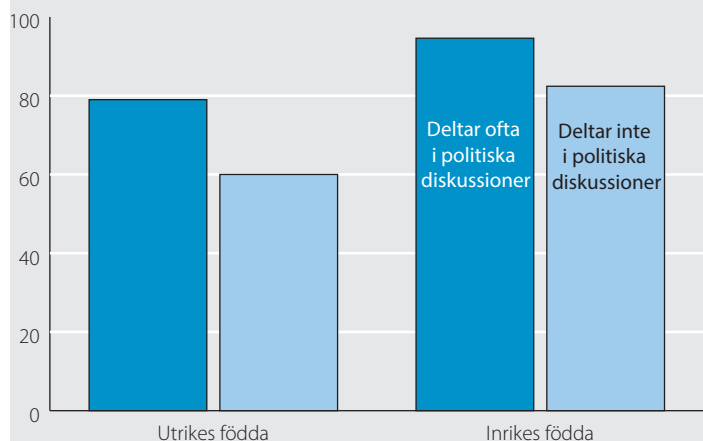
en person agerar när ett samtal börjar handla om politik. SCB ställer frågan i Undersökningarna av levnadsförhållanden. I det senaste riksdagsvalet skiljde det 14 procentenheter i valdeltagande mellan de som oftast är med och diskuterar politik, av vilka 93 procent röstade, och de som inte diskuterar politik, av vilka 79 procent röstade.

ETT HÖGRE VALDELTAGANDE brukar betyda ett mer jämnt valdeltagande eftersom skillnaden i valdeltagande mellan olika befolkningsgrupper tenderar att vara mindre ju fler som röstar. Omvänt uttryckt så är skillnaderna i valdeltagande mellan olika grupper oftast större ju färre som röstar. Detta förhållande konstaterade Herbert Tingsten redan 1937 i *the law of dispersion*.

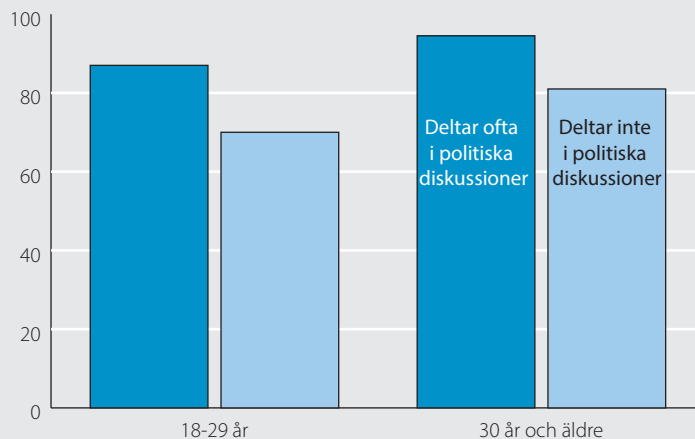
Trots att vi har ett högt och stigande valdeltagande i Sverige är det inte lika högt i alla grupper, även om skillnaderna har minskat. Vi vet exempelvis att utrikes födda, ensamstående och unga under 30 år har ett lägre valdeltagande än inrikes födda, sammanboende och äldre. Det lägre valdeltagandet

VALDELTAGANDET ÄR HÖGRE BLAND POLITISKT INTRESSERADE

Valdeltagande i riksdagsvalet 2014 efter deltagande i politiska diskussioner. Procent

Valdeltagandet var nästan 20 procentenheter högre bland utrikes födda som ofta deltar i politiska diskussioner jämfört med de som inte gör det.

Bland personer under 30 år var valdeltagandet 87 procent bland de som ofta deltar i politiska diskussioner och 70 procent bland de som inte deltar i diskussionerna.

brukar förklaras med att graden av social integration är lägre i dessa grupper. Men hur ser det ut med politiskt intresse i förhållande till valdeltagande i de här grupperna?

SKILLNADERNA I VALDELTAGANDE mellan de som oftast är med och diskuterar politik och de som inte gör det ser ut att bli än större när vi studerar hur det ser ut i de grupper som röstar i mindre utsträckning. Valdeltagandet bland utrikes födda som deltar i politiska diskussioner var 79 procent medan det var betydligt lägre, 60 procent, bland de som inte deltar i politiska diskussioner. Det är alltså en skillnad i valdeltagande på 19 procentenheter. Bland personer födda i Sverige är motsvarande skillnad 12 procentenheter.

För ensamstående utan barn och unga under 30 år skiljer det på motsvarande vis 17 procentenheter mellan de som oftast är med och diskuterar politik och de som låter bli. För sammanboende och de som är 30 år eller äldre är denna skillnad istället 11 respektive 14 procentenheter.

Det verkar alltså som att politiskt intresse, här i form av viljan att delta i politiska diskussioner, spelar större roll för valdeltagandet i grupper som röstar i mindre utsträckning.

MEN DET FINNS UNDANTAG från denna tendens. Om vi tittar på hur röstandet skiljer sig efter utbildningsnivå, visar det sig att 79 procent av de med förgymnasial utbildning röstade i det senaste riksdagsvalet, vilket kan jämföras med 94 procent av de med eftergymnasial utbildning. Skillnaden i valdeltagande

mellan de som deltar i samtal om politik och de som låter bli var 12 procentenheter bland de med förgymnasial utbildning och 14 procentenheter bland de med eftergymnasial utbildning. Det är således inte en större skillnad i gruppen med lägre valdeltagande. Det ska i sammanhanget nämnas att gruppen som inte deltar i politiska diskussioner är betydligt större bland de med förgymnasial utbildning än bland de med eftergymnasial utbildning.

14

procentenheter
högre var valdeltagandet bland politiskt intresserade.

FAKTA

Resultaten bygger på 2013 års Undersökningar av levnadsförhållanden. För att mäta politiskt intresse använde vi frågan:

"Hur gör du när ett samtal börjar handla om politik?"

Svarsalternativen var:

1. Jag brukar inte bry mig om att lyssna när folk börjar prata politik.
2. Jag brukar nog lyssna, men jag lägger mig aldrig i diskussionen.
3. Det händer ibland, men inte så ofta, att jag säger vad jag själv tycker.
4. Jag brukar för det mesta vara med i diskussionen och säga min åsikt.

I denna analys tolkas svarsalternativ 1 och 2 som "deltar inte i politiska diskussioner" och alternativ 4 tolkas som "deltar ofta i politiska diskussioner".

Undersökningens urval har stämts av mot röstlängden för att se om svarsalternativen röstade i 2014 års riksdagsval. Totalt ingick cirka 6 800 personer i urvalet som valdeltagandekontrollerades.

Jonas Olofsson

arbetar med demokratistatistik på SCB
010-479 47 18
jonas.olofsson@scb.se

Befolkningen tickar mot 10 miljoner

Sveriges befolkning närmar sig 10 miljoner invånare. För att uppmärksamma detta har SCB lanserat en befolkningsklocka på www.scb.se. Just nu växer den svenska befolkningen med i genomsnitt en ny invånare var femte minut och invånarantalet förväntas passera 10 miljoner i början av 2017.

9977573

Befolkningsklockan på www.scb.se räknar upp mot 10 miljoner. Klockan 14.01 den 26 november visade den att Sveriges befolkning var 9 977 573 personer.

Under 1900-talet, och särskilt på 2000-talet, har befolkningsökningen gått snabbt. För knappt 13 år sedan, i augusti 2004, passerade befolkningen 9 miljoner och snart är vi alltså 10 miljoner i Sverige. Detta avser den folkbokförda befolkningen. Asylsökande som inte har

uppehållstillstånd och andra personer som befinner sig i landet utan att ha folkbokfört sig ingår inte.

DET SOM I HUVUDSAK STYR FÖRÄNDRINGEN av befolkningens storlek är hur många som föds och dör, och hur många som invandrar och utvandrar. Om det föds fler än det dör under en given period skapas ett *födelseöverskott*. På samma sätt uppstår ett *invandringsöverskott* om fler invandrar än utvandrar.

Att befolkningen ökar allt snabbare beror både på att det föds fler än det dör och att invandringen är större än utvandringen. I Sverige har vi relativt höga födelseetal, nära 1,9 barn per kvinna, samtidigt som vi länge har haft relativt lång medellivslängd. Det leder till ett födelseöverskott. Hur många som föds och dör beror också på hur många i befolkningen som kan föda barn, och hur många som är i åldrar med höga dödsrisiker.

Invandringen, som består av asylsökande som fått uppehållstillstånd, anhöriga, arbetskraftsinvandring, studenter och återvändande svenska medborgare, har sedan millennieskiftet varit klart större än utvandringen. Invandringsöverskottet är större än födelseöverskottet, och är därför den främsta orsaken till nuvarande befolkningstillväxt. År 2015 föddes exempelvis 115 000 personer och 91 000 dog, vilket innebär ett födelseöverskott på 21 000 personer. Samma år skedde 134 000 invandringar och 56 000 utvandringar. Invandringsöverskottet var således 78 000.

Befolkningen ökar med olika hastighet under året, det finns alltså säsongsvariationer i befolkningsutvecklingen. Under juli till september ökar befolkningen snabbare än den gör resten av året. Främst beror det på att invandringen är störst under dessa månader, men också på att det föds fler barn och att färre dör. Långsamt ökar befolkningen mellan november och februari. Det beror på att både födelseöverskottet och invandringsöverskottet brukar vara lägre kring årsskiftet.

SCB HAR EN TRADITION av att lyfta fram milstolpar i befolkningsutvecklingen. För att uppmärksamma att vi nu snart passerar 10 miljoner invånare har en så kallad befolkningsklocka lagts ut på SCB:s webbplats. Klockan visar aktuell befolkningssiffra och ökningen i realtid. I genomsnitt ökar befolkningen med en invånare var femte minut. Befolkningsklockan bygger på en framskrivningsmodell vars formel ser ut enligt följande:

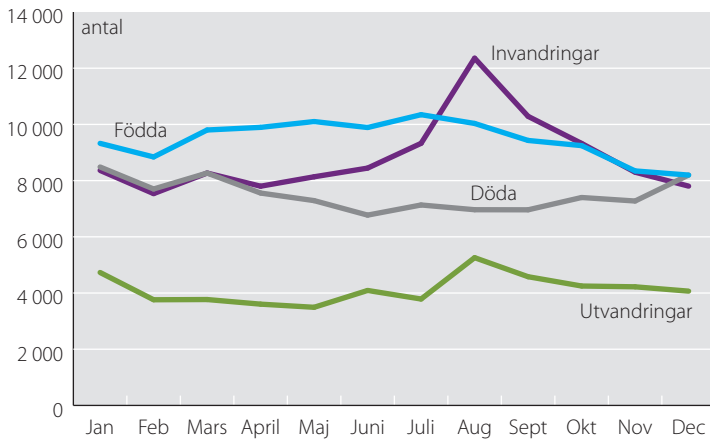
$$F_t = F_{t-1} + F_{t-12} - F_{t-13} + e_t - 0,4331e_{t-1}$$

där F är befolkningsförändringen för månaden t . Detta kan beskrivas som en tidsseriemodell som tar hänsyn till säsongsvariation i tidigare observerade månadsdata. Befolkningsförändringen för december 2016 kan med hjälp av formeln beskrivas såhär: *Förändring december 2016 = Förändring november 2016 + Förändring december 2015 - Förändring november 2015 + felterm* där feltermen avser modellens avvikelse från tidigare observerade data.

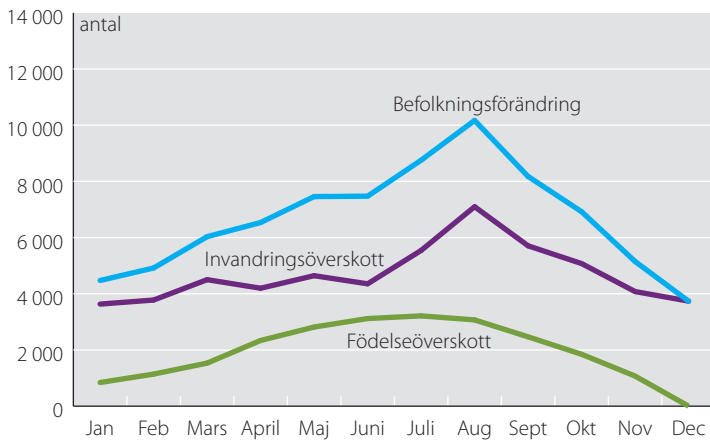
Framskrivningen baseras på preliminär månadsstatistik från SCB:s register över totalbefolkningen, som i sin tur bygger på upp-

INVANDRINGS- OCH FÖDELSEÖVERSKOTT LEDER TILL FOLKÖKNING

Befolkningsflöden per månad i medeltal 2010–2015

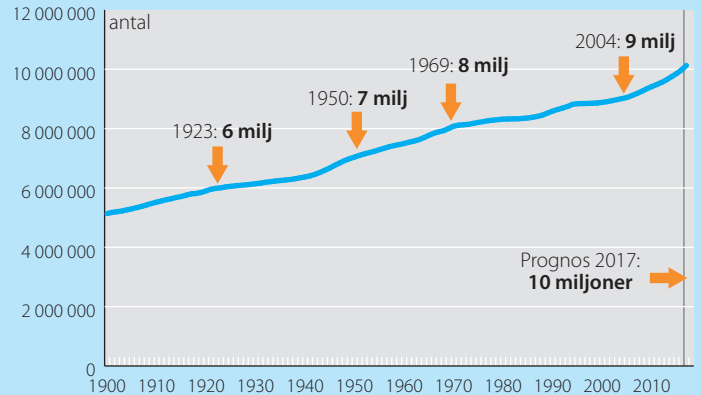
Befolkningsförändring per månad i medeltal 2010–2015

Säsongsvariationen för födda, döda och utvandring är inte så stor, medan invandringen under sommarmånaderna är betydligt större än under resten av året.

gifter från Skatteverket. Uppgifter aviseras dagligen till SCB. Men framskrivningsmodellen har en viss osäkerhet, och vi kommer först i efterhand att kunna se när antalet invånare faktiskt översteg 10 miljoner. Exakt vem som bidrog till att gränsen passerades kommer vi inte heller att veta, om det exempelvis var det nyfödda barnet eller den nyinflyttade personen som folkbokförde sig. En annan problematik som är förknippad med att mäta det exakta invånarantalet är att personer kan vara folkbokförda utan att befinna sig i landet och

BEFOLKNINGSUTVECKLING SEDAN ÅR 1900

När Tabellverket, som var SCB:s föregångare som statistikmyndighet, år 1749 började föra befolkningsstatistik bodde det omkring 1,8 miljoner personer i Sverige. Sedan dess har befolkningen sakta men säkert vuxit. När förra seklet var ungt hade befolkningen precis passerat 5 miljoner invånare. 1969 bodde det 8 miljoner i landet och sedan dröjde det 35 år innan befolkningen passerade 9 miljoner 2004. Bara 13 år senare, 2017, kommer vi att bli fler än 10 miljoner folkbokförda invånare i landet.

LÄS MER:

om Sveriges befolkningsutveckling 1749-2015 på Sverige i siffror på SCB:s webbplats, under rubriken Människorna i Sverige.

LÄS MER OM FOLKBOKFÖRING PÅ SIDAN 22

” Befolkningen ökar med olika hastighet under året.

vice versa – så kallade täckningsfel eller folkbokföringsfel. Övertäckningen i befolkningsstatistiken beror främst på att folkbokförda personer utvandrar utan att anmäla detta.

Michael Franzén

är metodstatistiker på SCB
010-479 66 51
michael.franzen@scb.se

FOLKBOKFÖRINGEN

– ett register i ständig förändring

Folkbokföringen är ett av de viktigaste svenska registren. Både för myndigheter som SCB och allmänheten.

– Det är väldigt svårt att vara en del av samhället i ett land som Sverige utan att vara folkbokförd, säger **Karin Wegfors** som arbetar med Registret över totalbefolkningen vid SCB.

Skatteverkets folkbokföring är den grundläggande registreringen av befolkningen i Sverige. Där finns uppgifter om vilka som bor i Sverige och deras adresser. Utifrån folkbokföringen sammanställer SCB Registret över totalbefolkningen (RTB) som till exempel används för att ta fram siffror på hur många invånare Sverige har. RTB innehåller bland annat uppgifter om:

- Personnummer, kön, ålder
- Namn, adress
- Civilstånd
- Medborgarskap
- Födelseland
- Invandring
- Utvandring

– Det är få länder som har så bra befolkningsregister som de nordiska länderna och en så lång tradition av till exempel personnummer. Det ger invånarna i länderna unika identiteter som ger oss goda möjligheter att räkna hur många de är, säger Karin Wegfors.

DET ENKLASTE SÄTTET att bli folkbokförd i Sverige är att födas här med en mamma eller pappa som är folkbokförd i landet. För den som invandrar ser det olika ut beroende på varifrån man kommer. Grundregeln är att personen ska ha för avsikt och rätt att stanna i Sverige i minst ett år.

Karin Wegfors arbetar med Registret över totalbefolkningen vid SCB. Foto: Mats Rönnbacka

De nordiska länderna har en överenskommelse om fri rörlighet, vilket innebär att en medborgare från dessa länder har rätt att folkbokföra sig i Sverige. EU/EES-medborgare behöver uppehållsrätt vilket den har som arbetar, studerar, driver eget företag eller har tillräckliga medel för att försörja sig. De som är medborgare i ett land utanför EU/EES måste ha ett uppehållstillstånd som gäller minst 12 månader. Asylsökande är alltså inte folkbokförda och räknas därför inte heller i den officiella befolkningssiffran.

I de allra flesta fall är det andra myndigheter, till exempel Migrationsverket, som lämnar uppgifter till Skatteverkets folkbokföring.

– Det är ett fåtal saker som du själv som individ måste anmäla, bland annat när du flyttar, vill byta namn eller utvandrar. Ska man bo i ett annat land i minst ett år ska man avregistreras från folkbokföringen.

Eftersom folkbokföringen handlar om människor förändras den ständigt. Varje vardag tar RTB emot filer från Skatteverket.

– Varje fil innehåller mellan 10 000 och 15 000 ändringar. På ett år blir det drygt 3 miljoner ändringar. Det är ganska mycket för en befolkning på knappt 10 miljoner. Den vanligaste förändringen är att flytta. Förra året flyttade över 1,2 miljoner människor inom Sverige.

FOLKBOKFÖRINGEN ÄR GRUNDLÄGGANDE för att SCB ska kunna göra statistik om befolkningen som i sin tur används av till exempel riksdag och regering för att fatta beslut i viktiga samhällsfrågor. För privatpersoner är det många rättigheter och skyldigheter som hänger ihop med folkbokföringen, till exempel rätten till olika sociala förmåner, var du ska betala din skatt och rösta.

– Det är svårt att vara en del av samhället i ett land som Sverige utan att vara folkbokförd. En sådan enkel sak som att teckna ett mobilabonnemang är beroende av att du har ett svenskt personnummer vilket är omöjligt utan att vara folkbokförd, säger Karin Wegfors.

Andreas Rosander

Från Tyskland till Finland på 150 år – en svensk invandringshistoria

Med hjälp av Sveriges unika befolkningsstatistik kan vi beskriva hur invandringen förändrats under mer än 150 år. Vilka länder de utrikes födda kommit från och var de har bosatt sig har varierat över tid. Flest har kommit från Norden, men på senare tid har Irak och Syrien blivit de vanligaste födelseländerna bland utrikes födda i vissa delar av Sverige.

Foto: iStock

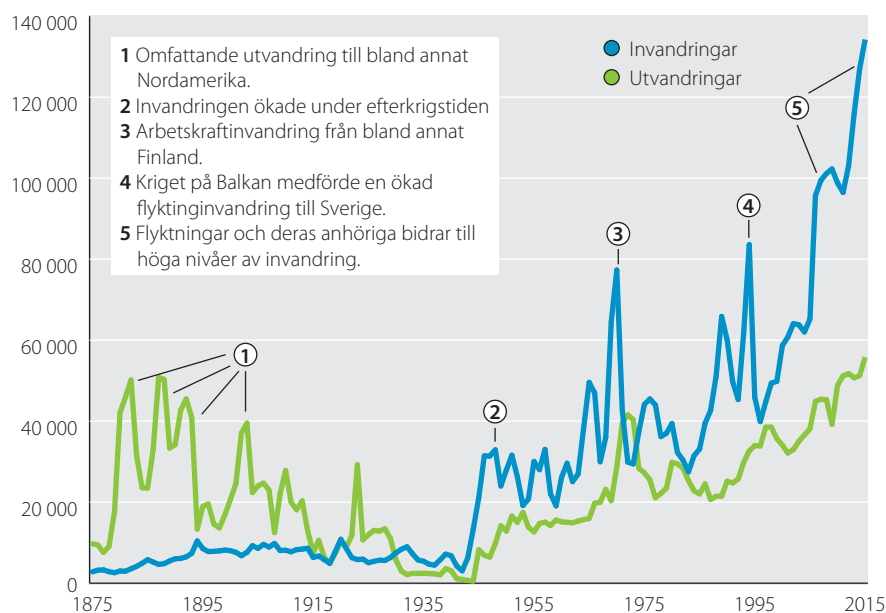
Invandring till Sverige har förekommit under en lång tid. Under 1100- till 1300-talet var det främst hantverkare och

köpmän från Tyskland som bosatte sig i Sverige. Under 1600-talet utgjordes invandringen av bland annat handelsmän och jordbruksarbetare från länder som till exempel dagens Belgien, Frankrike och Storbritannien.

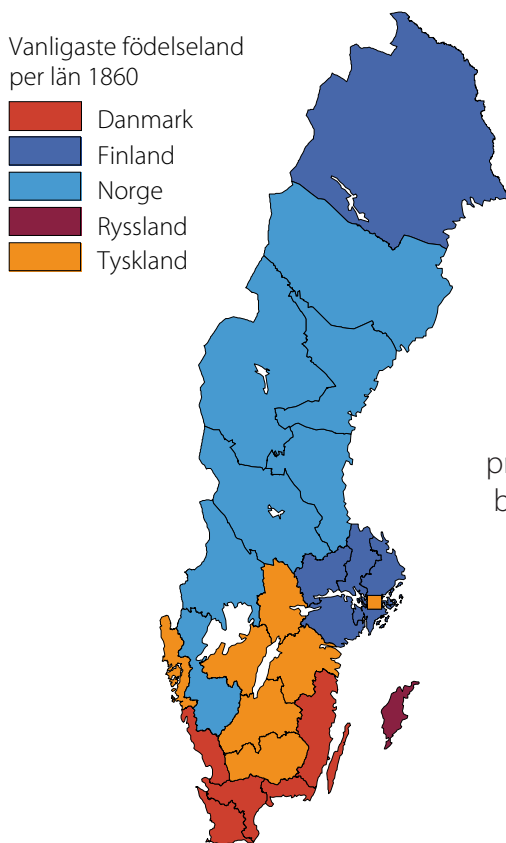
För att få en heltäckande bild av landets invånare började man under 1800-talet samla in uppgifter från varje hushåll. Det kunde handla om hur många kvinnor och män det fanns i hushållet och hur gamla de var och i vilket land de var födda. Denna typ av insamling kallas för folkräkningar och genomfördes med jämna mellanrum från 1860 fram till slutet av 1960-talet då uppgifter om befolkningen istället kom att baseras på folkbokföringen. Detta gör det möjligt att få en relativt detaljerad bild av befolkningens sammansättning och storlek under en längre period, något som är unikt för Sverige. Eftersom statistiken även omfattar den utrikes födda befolkningen kan vi jämföra vilka födelseländer som varit vanligast i olika delar av landet under olika tidsperioder.

SVERIGE HAR VARIT ETT INVANDRINGSLAND SEDAN BÖRJAN PÅ 1930-TALET

Antal invandringar och utvandringar 1875–2015

Migrationen till och från Sverige har påverkats av både situationen i landet och i omvärlden.

2

promille av Sveriges befolkning år 1860 var utrikes födda.

STOR UTVANDRING UNDER PERIODEN 1860–1900

NÄR DEN FÖRSTA FOLKRÄKNINGEN genomfördes uppgick antalet som var födda utanför rikets gränser till nästan 8 000 personer. Det motsvarade då 2 promille av Sveriges befolkning. De som flyttat till Sverige bosatte sig i de flesta av landets län. Till Norrland flyttade folk från Norge och Finland och denna arbetskraftsinvandring kom att bli en viktig del i utvecklingen av den växande skogsindustrin. I Svealand och Götaland utgjorde danskar och tyskar de största födelseländerna. Tyskland var vid denna tid det vanligaste födelselandet bland utrikes födda i Sverige, det handlade om drygt 2 300 personer. Dessa var främst bosatta i Stockholms stad som vid denna tid administrativt inte ingick i Stockholms län utan räknades som ett eget län.

Den omfattande utvandringen, främst till Nordamerika, tog fart i slutet av 1800-talet. Även om också invandringen ökade var den fortfarande förhållandevis liten – den utrikes födda befolkningen utgjorde år 1900 7 promille av folkmängden. Personer födda i Norge, som då var i union med Sverige, var den största gruppen med nästan 8 000 personer.

ETT OROLIGT EUROPA PÅVERKAR MIGRATIONEN I BÖRJAN PÅ 1900-TALET

UNDER DE FÖRSTA ÅRTIONDENA av 1900-talet började tidigare emigranter återvända från Nordamerika. I folkräkningen från 1930 visar statistiken att antalet personer födda i Amerikas förenta stater var så många som 5 000 personer. Dessa var förmodligen barn till återvändarna och utgjorde en relativt stor del av den utrikes födda befolkningen i flera regioner i och kring Småland upp till Örebro.

I BÖRJAN AV 1900-TALET mattades den omfattande utvandringen av samtidigt som människor kom att söka skydd i Sverige från bland annat revolutionens Ryssland och det finska inbördeskriget. Efter 1930 har det så gott som varje år flyttat fler människor till Sverige än antalet som har flyttat härifrån. De nordiska länderna var år 1930 fortfarande vanligaste födelseland för utrikes födda i många län, men Amerikas förenta stater var också vanligaste födelseland i flera län.

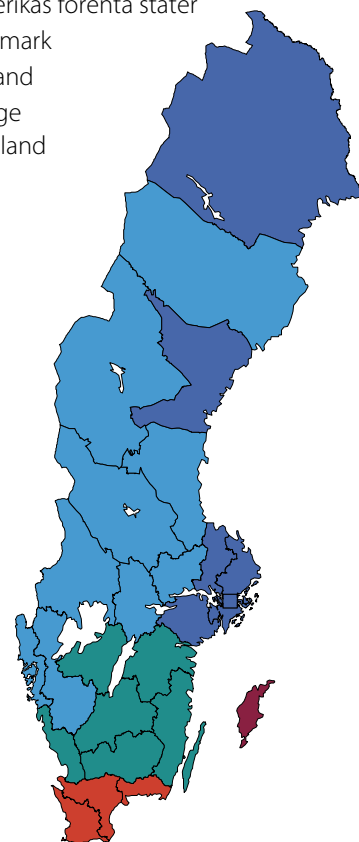
Norge var precis som tidigare det vanligaste födelselandet och antalet hade ökat från 8 000 år 1900 till nästan 15 000 personer år 1930. De utrikesfödda utgjorde vid denna tid 1 procent av Sveriges folkmängd. På Gotland utgjorde rysslandsfödda den största gruppen år 1930.

Vanligaste födelseland per län 1930

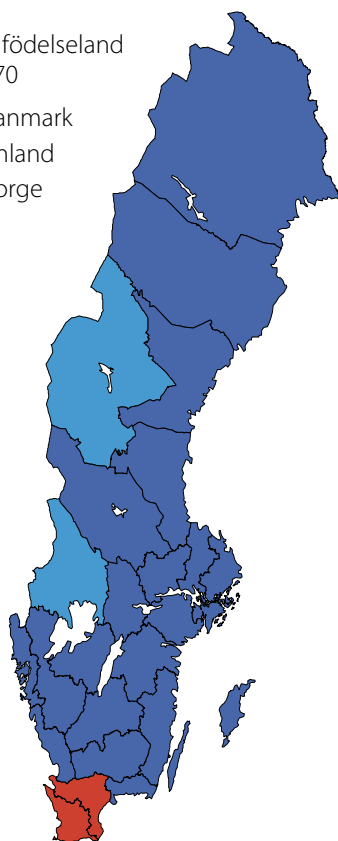
- Amerikas förenta stater
- Danmark
- Finland
- Norge
- Ryssland

”

Under de första årtiondena av 1900-talet började tidigare emigranter återvända från Nordamerika.

Vanligaste födelse-
land
per län 1970

EFTERKRIGSTIDEN – FÖRST ARBETSVANDRING ...

I **SLUTET AV 1940-TALET** ökade antalet personer som invandrade till Sverige och under de kommande decennierna bestod invandringen främst av arbetstagare från de nordiska grannländerna. De Nordenfödda bosatte sig ofta i något av länen med en stor tillverkningsindustri. Eskilstuna, som då var en stor industristad, hade vid denna tid den andelsmässigt största utrikes födda befolkningen i landet. Framförallt var det finlandsfödda som kom för att arbeta och denna grupp fortsatte att vara den vanligaste i många av landets län under en lång period. Nu hade även rekrytering av arbetskraft från länder i Central- och Sydeuropa påbörjats, men dessa födelseländer kom aldrig att bli den största gruppen i något av länen i samband med folkräkningarna.

Nästan fyra av tio av de knappt 410 000 utrikes födda som bodde i Sverige år 1970 hade Finland som födelse-land. Finland var det vanligaste födelse-landet bland utrikes födda i 20 av 24 län. När situationen på den svenska arbetsmarknaden förändrades under 1970-talet avtog den arbetsrelaterade invandringen.

... SEDAN FLYKTINGINVANDRING

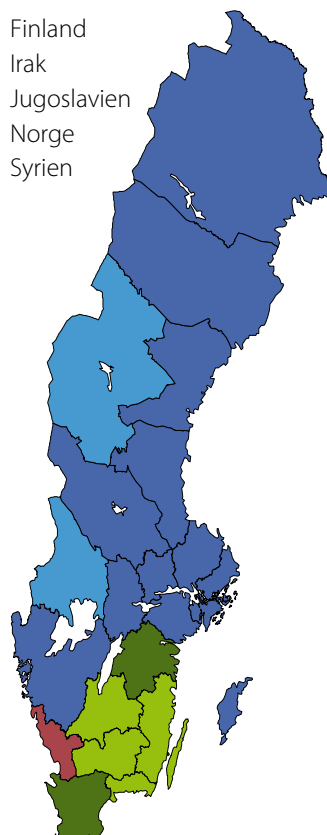
TIDEN DÄREFTER har istället karaktäriserats av att människor sökt sig till Sverige som en följd av bland annat krig och politisk instabilitet. Den nordiska dominansen i landets län fortsatte ända fram till mitten av 1990-talet då födelseländer som Jugoslavien och Bosnien och Hercegovina kom att bli vanligast i många av länen i Götaland.

Den utrikes födda befolkningen utgjorde år 2015 nästan 1 700 000 personer, vilket motsvarar 17 procent av folkmängden. Finland är fortfarande det vanligaste födelse-landet bland utrikes födda och var störst i 12 av de 21 länen. Under mitten av 2000-talet blev Irak det vanligaste födelse-landet bland utrikes födda i Östergötland och Skåne. Den omfattande invandringen från inbördeskrigets Syrien har fört med sig att Syrien nu är det vanligaste födelse-landet bland utrikes födda i Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Blekinge län.

17%

av Sveriges befolkning år 2015
var utrikes födda.

Vanligaste födelse-
land
per län 2015

FAKTA

I artikeln redovisas födelse-länder så som det är registrerat i statistiken respektive år. Under den tidsperiod som berörs i artikeln har en del landsgränser förändrats vilket påverkar jämförelse över tid.

Linus Garp

arbetar med befolkningsstatistik
på SCB
010-479 66 56
linus.garp@scb.se

Lägre andel av personer med funktionsnedsättning arbetar

Personer som har en funktionsnedsättning arbetar i mindre utsträckning än den övriga befolkningen. Det finns också skillnader mellan personer med olika slags funktionsnedsättning, exempelvis är andelen med hörselnedsättning som arbetar betydligt högre jämfört med dem som har nedsatt rörelseförmåga.

Foto: Johnér

ENLIGT FUNKTIONSHINDERSPOLITIKEN ska alla människor, oavsett funktionsförmåga, ha samma möjligheter att kunna vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter. Målen för funktionshinderspolitiken bygger på FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. I konventionen erkänns rätten till arbete för personer med funktionsnedsättning på samma villkor som för andra. Att ha ett arbete är en förutsättning för goda levnadsvillkor, bland annat eftersom det har stor betydelse för en persons ekonomi.

I Sverige finns idag ingen enhetlig definition av vem som har en funktionsnedsättning. Utifrån Undersökningarna av levnadsvillkoren, ULF/SILC, går det att beskriva levnadsvillkoren för personer som exempelvis har synsvårigheter, hörselnedsättning, nedsatt rörelseförmåga, svåra besvär av astma och/eller allergi eller svåra besvär av ångslan, oro eller ångest. Med denna definition har 29 procent av befolkningen i åldrarna 16–64 år en funktionsnedsättning.

PERSONER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING har arbete som huvudsaklig sysselsättning i lägre utsträckning än den övriga befolkningen. Enligt ULF/SILC har 63 procent av personer med funktionsnedsättning i åldersgruppen 16–64 år arbete som huvudsaklig sysselsättning jämfört med 74 procent i den övriga

FAKTA

Artikeln bygger på Undersökningarna av levnadsvillkoren (ULF/SILC) år 2014–2015. Uppgifter om huvudsaklig sysselsättning hämtas från intervjupersonens svar på frågan **"Jobbar du, är du arbetslös, studerande, pensionerad eller något annat?"**

63%

av personer med funktionsnedsättning har arbete som huvudsaklig sysselsättning.

befolkningen. Arbetslöshet, pension samt övriga försörjningsmöjligheter som sjukbidrag och sjukersättning är däremot vanligare bland personer med funktionsnedsättning jämfört med övriga befolkningen.

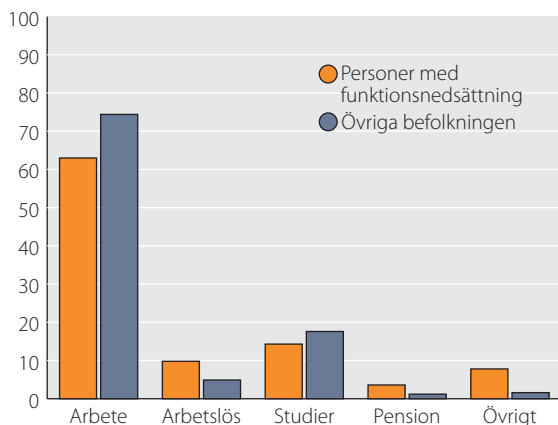
Precis som i den övriga befolkningen arbetar kvinnor med funktionsnedsättning i mindre utsträckning än män med funktionsnedsättning, 60 respektive 67 procent. Personer med utländsk bakgrund med funktionsnedsättning har arbete som huvudsaklig sysselsättning i lägre utsträckning än personer med svensk bakgrund som har en funktionsnedsättning, 50 respektive 67 procent.

Vilken typ av funktionsnedsättning man har påverkar möjligheten att vara ute på arbetsmarknaden. Det är många gånger svårt att göra jämförelser mellan personer med olika slags funktionsnedsättning då få intervjupersoner ingår i varje grupp, men exempelvis har personer med hörselnedsättning arbete i lika stor utsträckning som den övriga befolkningen medan andelen som arbetar är betydligt lägre bland personer med nedsatt rörelseförmåga, i hög grad nedsatt aktivitetsförmåga samt svåra besvär av ångslan, oro eller ångest.

När det gäller anställningsform finns inga skillnader mellan personer med funktionsnedsättning och övriga befolkningen. Det är till exempel lika

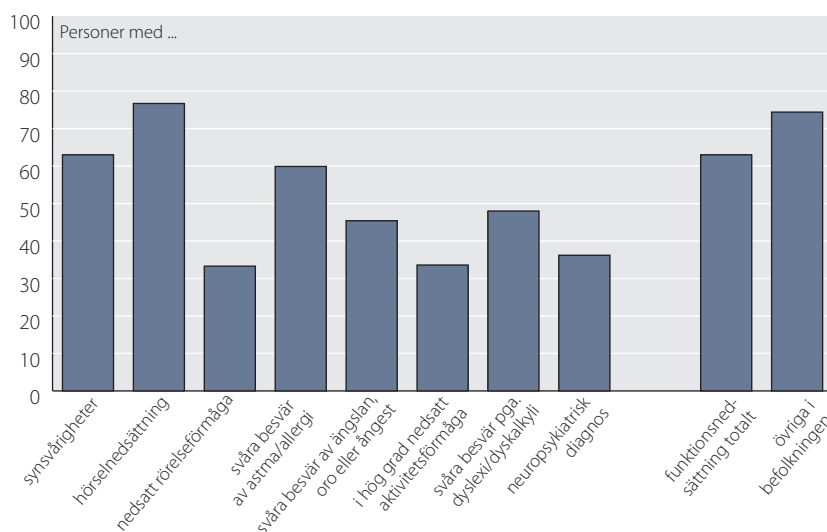
LÄGRE ANDEL AV PERSONER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING I ARBETE

Andel personer 16–64 år efter huvudsaklig sysselsättning, 2014–2015. Procent

HÖG ANDEL I ARBETE BLAND PERSONER MED HÖRSELNEDSÄTTNING

Andel personer 16–64 år som har arbete som huvudsaklig sysselsättning efter typ av funktionsnedsättning, 2014–2015. Procent

Vilken typ av funktionsnedsättning man har påverkar möjligheten att vara ute på arbetsmarknaden.

vanligt att personer med funktionsnedsättning har fast anställning som den övriga befolkningen. Det är däremot vanligare att personer med funktionsnedsättning arbetar deltid. Detta gäller framför allt kvinnor med funktionsnedsättning där 31 procent är deltidsanställda jämfört med 24 procent bland kvinnor i övriga befolkningen.

GOD UTBILDNING och möjligheter att studera är en viktig förutsättning för att få tillträde till arbetsmarknaden. Risken för utanförskap och marginalisering är därför stor bland ungdomar som varken arbetar eller studerar. Det är vanligare att ungdomar med funktionsnedsättning varken arbetar eller studerar jämfört med övriga ungdomar. Bland ungdomar med funktionsnedsättning i åldersgruppen 16–24 år är det 12 procent som varken arbetar eller studerar. Motsvarande andel för övriga ungdomar är 7 procent.

Det finns anledning att anta att en stor del av de ungdomar med funktionsnedsättning som varken arbetar eller studerar har aktivitetsersättning. Enligt Temagruppen unga i arbetslivet har ungdomar som fått stöd från Försäkringskassan på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning (oftast aktivitetsersättning) den lägsta etableringsgraden på arbetsmarknaden bland ungdomar som deltagit i olika former av stödåtgärder.

FUNKTIONSHINDERSPOLITIKEN

Målen för funktionshinderspolitiken bygger på FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. I konventionen erkänns rätten till arbete för personer med funktionsnedsättning på samma villkor som för andra.

Regeringens strategi för funktionshinderspolitiken 2011–2016 anger politikens inriktning samt mål för samhällets insatser. Att genomföra strategin handlar bland annat om att identifiera och undanröja hinder som begränsar tillgänglighet. Myndigheten för delaktighet arbetar för full delaktighet för alla i samhället, oavsett funktionsförmåga. Myndigheten lämnade i juni 2016 ett förslag till regeringen om hur funktionshinderspolitiken kan bli mer effektiv och systematisk. Förslaget är under beredning och en ny politik förväntas finnas på plats under 2017. För att kunna analysera och dra slutsatser om utvecklingen av funktionshinderspolitiken är det nödvändigt att ha tillgång till statistik.

LÄS MER

Temagruppen unga i arbetslivet: 2013 års uppföljning av antalet unga som varken arbetar eller studerar.

Stefan Erson

arbetar med uppföljning och analys på Myndigheten för delaktighet
08-600 84 52
stefan.erson@mfd.se

FUNKTIONSNEDSÄTTNING

I Sverige finns idag ingen enhetlig definition av vem som har en funktionsnedsättning. Denna artikel bygger på Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC), som är en av de undersökningar som ger möjlighet att följa levnadsvillkoren för personer med funktionsnedsättning. Den definition av funktionsnedsättning som används i artikeln omfattar personer som har:

- synsvårigheter
- hörselnedsättning
- nedsatt rörelseförmåga
- svåra besvär av astma och/eller allergi
- svåra besvär av ångslan, oro, ångest
- i hög grad nedsatt aktivitetsförmåga
- stora problem pga. dyslexi och/eller dyskalkyli
- neuropsykiatrisk diagnos

Med denna definition utgör personer med funktionsnedsättning cirka 29 procent av befolkningen i åldrarna 16–64 år.

Föräldrars bakgrund har betydelse för barns arbete

Personer födda i Sverige med utrikes födda föräldrar arbetar i mindre utsträckning än personer som har inrikes födda föräldrar. Det finns dock skillnader beroende på i vilket land föräldrarna är födda.

» Ända sedan början av 1930-talet har fler människor flyttat till Sverige än antalet som har flyttat härifrån. En aspekt som ofta diskuteras i samband med migration är den ekonomiska integrationen av utrikes födda i landet de flyttat till. Många gånger är exempelvis sysselsättningsnivån bland utrikes födda lägre än hos inrikes födda. Utrikes föddas deltagande på arbetsmarknaden brukar därför vara en faktor som studeras för att se hur den ekonomiska integrationen har utvecklats. Utöver utrikes födda finns även personer som är födda i Sverige av utrikes födda föräldrar. Trots att de har vuxit upp i Sverige har inrikes födda med utrikes födda föräldrar en lägre förvärvsfrekvens än personer med två inrikes födda föräldrar.

I denna artikel jämförs förvärvsfrekvensen mellan inrikes födda med föräldrar födda i Sverige respektive i sex andra vanliga födelseländer. De personer som ingår i studien var år 2013 i åldern 30–39 år och hade både sina föräldrar födda i ett av de vanligaste födelseländerna.

ANDELEN SOM FÖRVÄRSARBETAR skiljer sig åt mellan födda i Sverige med olika bakgrund. Både kvinnor och män med två föräldrar födda i Sverige förvärvsarbetar i större utsträckning än de andra grupperna. Drygt nio av tio kvinnor och män i åldern 30–39 år med föräldrar födda i Sverige förvärvsarbetade år 2013. Bland kvinnor med föräldrar födda i Finland eller Jugoslavien var motsvarande andel 84 procent. Av kvinnor med bakgrund i Chile eller Turkiet förvärvsarbetade 81 procent. Lägst förvärvsfrekvens bland kvinnor, 79 procent, hade personer med föräldrar födda i Polen eller Grekland.

Bland män hade personer med föräldrar födda i Turkiet eller Jugoslavien den näst högsta förvärvsfrekvensen efter personer med föräldrar födda i Sverige, 85 procent arbetade år 2013. Män med bakgrund i Finland och Grekland förvärvsarbetade i något mindre utsträckning. För män var förvärvsfrekvensen som lägst bland personer med föräldrar födda i Chile.

Män har generellt högre förvärvsfrekvens än kvinnor, för de grupper som studeras här gäller det dock

Sannolikheten att förvärvsarbeta bland kvinnor var lägre för personer med föräldrar födda i Finland, Grekland och Polen jämfört med kvinnor vars föräldrar är inrikes födda.

inte inrikes födda med föräldrar födda i Chile. I denna grupp förvärvsarbetade kvinnor i något större utsträckning än män.

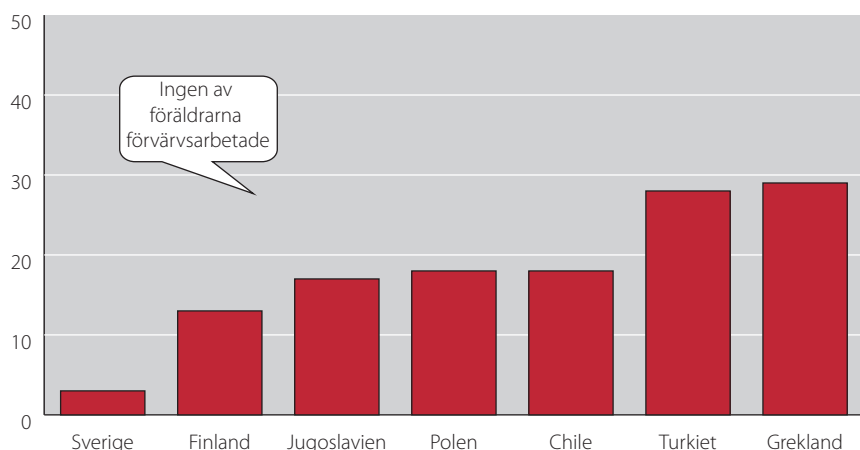
ANLEDNINGEN till att förvärvsfrekvensen är lägre för personer med utrikes födda föräldrar brukar inom forskningen ibland förklaras av i vilken utsträckning föräldrarna förvärvsarbetade under barnens uppväxt. Föräldrarnas anknytning till arbetsmarknaden anses kunna påverka barnens egna förutsättningar och möjligheter senare i livet. Studier har visat att om föräldrarna har en stark anknytning till arbetsmarknaden har vanligtvis också deras barn det, medan det omvända gäller om föräldrarna har en svag anknytning till arbetsmarknaden.

Hur såg det då ut med förvärvsarbete bland föräldrarna till den studerade gruppen? Här studeras i vilken utsträckning som båda föräldrarna var utan förvärvsarbete när 30–39-åringarna var 15 år gamla. Av personer med föräldrar födda i Sverige var det 3 procent där ingen av föräldrarna arbetade medan motsvarande för personer med föräldrar födda i Finland var 13 procent. För personer med föräldrar födda i Jugoslavien, Polen och Chile var andelen där ingen av föräldrarna förvärvsarbetade nära 20 procent. Högst andel ej förvärvsarbetande föräldrar finns bland personer födda i Grekland eller Turkiet där nästan 30 procent hade föräldrar som inte arbetade.

EN ANNAN FÖRKLARING till andelen som förvärvsarbetar är utbildningsnivå, då högre utbildning vanligtvis är förknippat med en högre förvärvsfrekvens. Av de 30–39-åringar som ingick i den här studien var det framförallt kvinnor och män med föräldrar födda i Chile och Polen som hade en relativt hög andel med eftergymnasial utbildning. Närmare hälften av dessa kvinnor och män har gått vidare från gymnasiet och utbildat sig på ett universitet eller högskola. Motsvarande andel för personer med föräldrar födda i Sverige var drygt fyra av tio. Lägst andel med eftergymnasial utbildning hade personer med föräldrar födda i Turkiet eller Jugoslavien, omkring en av tio.

VANLIGAST FÖR PERSONER MED BAKGRUND I TURKIET OCH GREKLAND ATT FÖRÄLDRARNA INTE FÖRVÄRVSARBETAT UNDER UPPVÄXTEN

Andel där ingen av föräldrarna förvärvsarbetade när 30–39-åringarna var 15 år, efter födelseland. Procent

Andelen där ingen av föräldrarna förvärvsarbetade när deras barn var 15 år var högre bland utrikes födda föräldrar än bland inrikes födda.

PERSONER MED UTRIKES FÖDDA FÖRÄLDRAR FÖRVÄRVSARBETAR I MINDRE UTSTRÄCKNING

Förvärvsarbete i åldern 30–39 år för födda i Sverige efter föräldrarnas födelseland, 2013. Procent

Föräldrarnas födelseland	KVINNOR		MÄN	
	Andel förvärvsarbetande	Antal i gruppen	Andel förvärvsarbetande	Antal i gruppen
Sverige	90	332 200	92	370 400
Finland	84	7 000	84	7 700
Jugoslavien	84	2 700	85	3 100
Chile	81	600	79	800
Turkiet	81	2 700	85	2 900
Grekland	79	1 500	83	1 700
Polen	79	1 400	81	1 500

Högst förvärvsfrekvens bland inrikes födda kvinnor med utrikes födda föräldrar har personer med bakgrund i Finland och Jugoslavien. För män är andelen högst bland personer med bakgrund i Jugoslavien och Turkiet.

FAKTA

Studien omfattar individer i åldern 30–39 år, födda i Sverige och som var folkbokförda i landet år 2013. Totalt ingår 348 000 kvinnor och 388 000 män, varav knappt 5 procent har två föräldrar födda i Chile, Finland, Grekland, Jugoslavien, Polen eller Turkiet. För att ingå i studien ska båda föräldrarna vara födda i samma land.

Uppgifter om förvärvsarbete är hämtade från den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS) och mäter om individen har utfört inkomstbringande arbete minst en timme under november månad det aktuella året. Personer med uppgifter om inkomst av studiemedel eller som var inskrivna i högre studier under höstterminen 2013 ingår inte.

I den statistiska analysen har hänsyn tagits till individens utbildningsnivå, familjestatus och boendeort. Vidare ingår även föräldrarnas egenskaper så som födelseland, utbildningsnivå och information om arbetsmarknadsstatus och boendeort då barnet var 15 år.

79%

av kvinnor födda i Sverige med föräldrar födda i Polen förvärvsarbetade år 2013.

FÖR ATT RENODLA ANALYSEN användes en beräkningsmetod för att visa sannolikheten att en grupp förvärvsarbetar. I beräkningarna jämförs personer med utrikes födda föräldrar med de som har föräldrar födda i Sverige och det är samtidigt möjligt att kontrollera för effekter som andra faktorer kan ha på förvärvsfrekvensen. I den här studien har bland annat information om utbildningsnivå och föräldrarnas förvärvsfrekvens använts. En annan faktor som kan ha betydelse för om man förvärvsarbetar eller inte är om man har små barn, även detta är inkluderat i modellen.

Sannolikheten att förvärvsarbeta bland kvinnor

var lägre för personer med föräldrar födda i Finland, Grekland och Polen jämfört med kvinnor vars föräldrar är inrikes födda. För kvinnor med bakgrund i Chile, Turkiet eller Jugoslavien finns inga statistiskt säkerställda skillnader gentemot kvinnor med föräldrar födda i Sverige. Av män var det personer med bakgrund i Chile som hade lägst sannolikhet att förvärvsarbeta. Även personer med bakgrund i Polen, Turkiet eller Jugoslavien hade lägre sannolikhet att förvärvsarbeta. För män med bakgrund i Finland och Grekland gav modellen inga statistiskt säkerställda skillnader i jämförelse med män med föräldrar födda i Sverige.

Jens Ekblom

praktiserade och skrev uppsats inom demografi på SCB.

För mer information om artikeln kontakta **Andreas Raneke** 010-479 44 83 andreas.raneke@scb.se

Foto: iStock

Sjuktalen vänder nedåt

Enligt Försäkringskassan kan en vändning i utvecklingen av sjuktalen väntas omkring årsskiftet 2016/2017. Att prognosen för sjukpenningen sänks beror i huvudsak på att sjukfallen blir kortare samtidigt som inflödet av nya sjukfall ligger på en stabil nivå. En allt större del av sjukfallen avslutas under det första året. I 2 av 21 län har sjukpenningtalet minskat sedan årsskiftet, i ytterligare 10 län är vändningen nära. Detta ger bra förutsättningar att nå regeringens mål om ett sjukpenningtal på 9,0 dagar vid utgången av år 2020.

Prognosen för assistansersättning visar på fortsatt ökade kostnader. Statens utgifter för assistansersättning beräknas öka till ungefär 26 miljarder 2017 och sedan med ytterligare 3 miljarder kronor till 2021.

Källa: Försäkringskassan, www.forsakringskassan.se

VAR TIONDE BARNFAMILJ ÄR EN OMBILDAD FAMILJ

I Sverige finns drygt 1,1 miljoner familjer med barn under 18 år. Sju av tio är kärnfamiljer och två av tio familjer med en ensamstående förälder, oftast en ensamstående mamma. En av tio är en ombildad familj, det vill säga en familj där en eller båda föräldrarna har barn från ett tidigare förhållande. Mer än åtta av tio familjer har ett eller två barn. Familjernas storlek skiljer sig åt mellan Sveriges kommuner. Andelen familjer med ett barn är högst i Solna och andelen med minst fyra barn är högst i Pajala.

Källa: SCB, www.scb.se

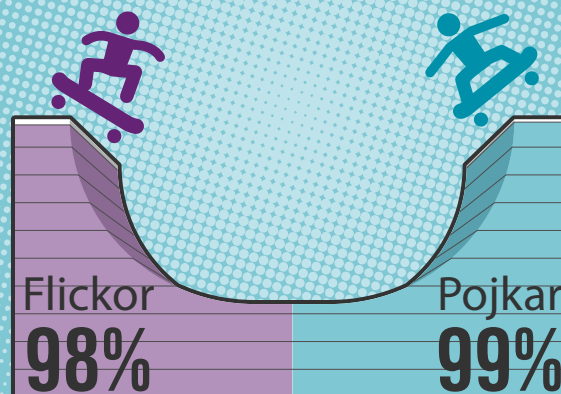
Foto: Scandinav

73%

av alla förpackningar som samlades in 2015 återvanns.

Källa: SCB, www.scb.se

BARN KÄNNER SIG TRYGGA DÄR DE BOR

Avser barn i åldrarna 12-18 år

Foto: iStock

Ny hyresstatistik på kommunnivå

Sedan november 2016 presenterar SCB hyresstatistik på kommunnivå. Hyror för större städer redovisas också uppdelat efter byggår och antal rum. För Stockholm, Göteborg och Malmö presenteras dessutom hyror på stadsdelsnivå.

Den nya hyresstatistiken visar att genomsnittlig (median) månadshyra för en trerumslägenhet i landet är 6 324 kronor. En tvårumslägenhet har en hyra på 5 141 kronor i genomsnitt. En lägenhet på ett rum kostar 3 665 kronor per månad, och lägenheter med 4 eller fler rum har en genomsnittlig månadshyra på 7 794 kronor. Hyrorna varierar dock betydligt mellan olika regioner. Storstäderna har en högre hyresnivå än de mindre kommunerna. Ett hushåll i en kommun med färre än 75 000 invånare betalar drygt 1000 kronor mindre i hyra per månad för en trea än ett hushåll i Stockholm.

Källa: SCB, www.scb.se

SCB tackar

Tack vare våra uppgiftslämnare – privatpersoner, företag, myndigheter och organisationer – kan SCB tillhandahålla tillförlitlig och aktuell statistik som tillgodoser samhällets informationsbehov.

ÖKAD UTSATTHET FÖR SEXUALBROTT BLAND KVINNOR

Under 2015 utsattes 1,7 procent av befolkningen 16–79 år (cirka 129 000 personer) för någon typ av sexualbrott. Det är en ökning jämfört med 2014, då 1,0 procent uppgav att de hade utsatts. Betydligt fler kvinnor än män utsattes för sexualbrott 2015: 3,0 procent av kvinnorna jämfört med 0,4 procent av männen.

Utsatthet för sexualbrott bland kvinnor har legat på en relativt stabil nivå 2005–2012, men de senaste tre åren har den ökat. För män har andelen utsatta legat på ungefär samma nivå hela perioden 2005–2015. Mest utsatta för sexualbrott är yngre kvinnor, 16–24 år; av dem uppgav 9 procent att de utsattes under 2015.

Källa: Brottsförebyggande rådet, www.bra.se

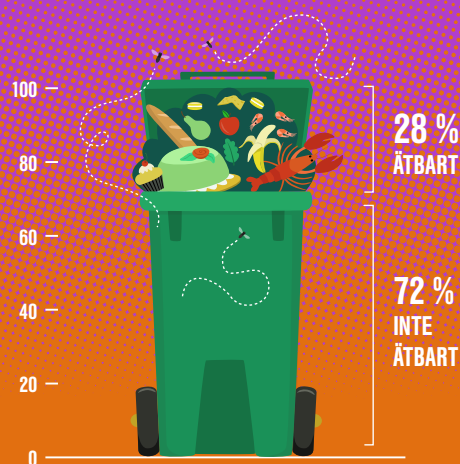
VAR FEMTE PERSON HAR BESVÄR TILL FÖLJD AV ARBETET

Drygt var femte sysselsatt person har kroppsliga eller psykiska besvär till följd av arbetet. Högst andel arbetsorsakade besvär har sysselsatta inom vård och omsorg, sociala tjänster och utbildning. 26 procent av kvinnorna har besvär till följd av arbetet jämfört med 19 procent av männen.

Källa: Arbetsmiljöverket, www.av.se

FESTMÅLTID I SOPTUNNAN?

TOTALT HAMNAR 69 KILO MATAVFALL I SOPORNA / PERSON & ÅR

SVERIGESIFFROR.SCB.SE

Störst folkökning i Knivsta och Sundbyberg

Ar 2015 ökade Sveriges folkmängd med 1,1 procent jämfört med 2014. Det var dock stora skillnader mellan olika kommuner. Befolkningen ökade i 239 kommuner, minskade i 48 kommuner och var oförändrad i 3 kommuner. Den största procentuella ökningen fanns i Knivsta och Sundbyberg, 4,7 respektive 4,6 procent, och den största minskningen i Övertorneå, 2,3 procent. En stor del av kommunerna med en minskande befolkning ligger i Norrbottens och Västerbottens inland.

Under 2015 var den höga invandringen till Sverige den främsta anledningen till folkökningen i kommunerna. Alla kommuner utom Vaxholm hade ett invandringsöverskott. Däremot hade drygt hälften av kommunerna ett inrikes flyttningsunderskott, vilket innebär att det var fler som flyttade ut från kommunen till andra delar av Sverige än in till kommunen från andra delar av Sverige. Dessutom hade fler än hälften av kommunerna ett födelseunderskott, vilket innebär att det var fler som avled än som föddes under året.

Befolkningsförändringar per kommun år 2015 jämfört med 2014. Procent

